

LELKI PÁSZTOR

MAGYARHONI EVANGÉLIKUS GYAKORLATI HAVI FOLYÓIRAT

Több érdemes lelkész közreműködésével,
szerkeszti és kiadja:

VÉRTESI ZOLTÁN

magyarbólyi ev. lelkész.

TARTALOM.

„Hullj óh Jézus drága vére.” Böjti ének. Vegyeskarra: Kárpáti Sándor ny. tanítóképz. int. igazgató.

„Mindeneknek Atyja” ének kétszók.mra: Kárpáti Sándor.

„Petőfi-Ébresztő.” Köllemény, irta: Jókai Mór.

Vizker. u. 4. vas. egyházi beszéd. Máté 8, 23—27. V.

Hetvened vas. egyházi beszéd. Máté 21, 1—16. Z.

Hatvanad vas. egyházi beszéd. Luk. 8, 4—15. Gerok u. V. Z.

Ötvened vas. egyházi beszéd. Luk. 18, 9—14. Hering János vesz-prémi ev. lelkész.

Böjti egyh. beszéd Máté 9, 11—18. Szabaton.

Keresztelési beszéd I. Ján. 3, 16. Tyn.

Esketési beszéd. Fil. 1, 9—10. Imreh Sámuel bajai ev. lelkész.

Képek s idézetek a szentíráshoz.

Reggeli levél a magyar földbirtokreformról. Predikátor.

Törvények, rendeletek. — Szerk. üzenet. — Hirdetések.

Szerkesztőség és kiadóhivatal
MAGYARBÓLY, Baranya-m.

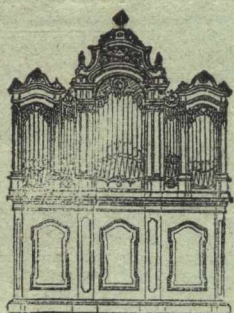
Előfizetési ár: egy hóra 1 1/2,
egész évre 18 aranykorona.

Alapított 1910-ben.

FITTLER SÁNDOR

orgona, orgonasíp és harmonium készítő vállalata
modern gépekkel, villanyerőre berendezve.

Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít

elsőrangú modern
gépezetes és lég-
nyomású, tartós,
nemeshangú

ÚJ ORGONÁKAT

művészi kivitelben
Európai és amerikai rendszerű

HARMONIUMOKAT

Hadicélokra elrekvirált és egyéb

ORGONASÍPOK

speciális készítése és szállítása.

vállalja régi orgonák légnyomású rendszerre való átalaki-
tását, kibővítését, javítását, tisztítását és szakszerű újra
hangolását, valamint orgonák évi jókarban tartását.

Villamos fújtató berendezések készítése. — Minden mun-
káért jótállást vállalok. — Felvilágosításal, tervezettel és
költségvetéssel készséggel szolgálok. — Munkám szakszerű
és pontos végzéséről számos egyház elismerő- és köszönő-
levele tanuskodik.

I. Előfohászok, énekek, imák, versek.

Bőjti ének.

Sántha Károly (Dté. 194.)

Vegyeskarra.

Kárpáti Sándor.

mf *p* *mf*

Hullj, óh Jézus / drá - ga vé - re / Én szegény szí - vem se - bé - re!
Fáj - dalom - tól / s bűn - től ég az, / De te - ná - lad / van a vi - gasz.

mf *p* *cresc.* *mf*

Át - ö - lélvén ke - reszt - fá - dat, / Kél szí - vemben mély bűn - bá - nat,

p *mf* *p* *dimin.* *mf*

S míg szemedből a könny csordul, / Rám az ég - ből balzsamcsepp hull

Mindeneknek Atyja. (Dté. 439. sz.)

Lázár Miklós.

Kétszólamú karra.

Kárpáti Sándor.

p *mf* *p*

Ak - kor le - szek bol - dog, / Hogyha tiszt - tán, hí - ven, / És ma - gát
E - gyedül csak té - ged / Sze - ret az én szí - vem.

mf

e - gé - szen Te - né - ked át - ad - ja, / Minde - nek - nek Aty - ja!

Petőfi ébresztő.

Irtta: Jókai Mór.

(Jókai, a halhatatlan író és költő e szép versét, 1925. február 18-iki 100 éves születése évf. alkalmából közöljük.)

Alszol-e még, öregem?
 Halld, hogy nyerit a csatamén már!
 A doni kozák paripája,
 A mén, aki téged a porba gázolt
 És veled a porba tiporta hazádat!
 Halld, hogy dübörögnek a földön a patkók!
 A dárda a kengyelvashoz ütődik.
 És hangzik ezernyi ajakról a rémdal,
 Melyet zenekarként lánc-csörgés kísér!

Alszol-e még, öregem?
 Halld, hogy kárognak a hollók!
 Éheznek a torra, az áldozatokra.
 A farkas üvölt, a vért szimatolja:
 Kiséreti a csatatérnek
 S rosszabbak a vérpiac dúvadinál,
 Halld, hogy kárognak a diplomaták!
 Osztognak az élő nép örökén,
 S ássák számára a sirt már!

Alszol-e még, öregem?
 Nincs már magyar nemzet a földön!
 Rousseunak népe leverve pihen.
 A Visztula tája csak egy temető még!
 A római annak adja babérát,
 Aki fizet. — Hellasz „uj” járom után vágy
 Fél zsugorog, számít a ki távol a tüztől.
 Csak nemzeted áll utjában a vésznek,
 Mint szikla a tengervész rohamában.

Alszol-e még, öregem?
 Oly mély-e az álom az élet után,
 Hogy meg nem rontja nyugalját
 Egy nemzet harcriadója?
 Hogy fel nem költi az alvót
 Egy ország szivdobogása?
 Oly édes aludni a porban alatt.
 Mely vértanu-hamvak atomjaiból lett?
 Hogy még te sem ébredsz föl? te, a dalnok?

Ébredj álmodból, öregem!
 Zendítsd meg a lantot, a hajdani lantot.
 A hurjai annak, a honfi-szivek!
 É hurokon úgy más játszani nem tud,
 Mint te tudál. Adj hangot azoknak:
 Hogy rengjen a föld bele, bérceivel!
 Hozd vissza a lángot, mit levivél;
 Szétosztva, elég lesz az egy ivadéknak.
 — Óh ne aludj! Ébredj, öregem!

II. Egyházi beszédek s írásmagyarázatok.

Vízkereszt után 4. vasárnap.

(Írásmagyarázat.)

Hullámok ha rémitenek
 Mérhetetlen víz felett,
 S a habok közt szived remeg,
 Hogy sirod is ott leled
 Ha aludni látod őt;
 Ki reményed és erőd:
 Sion soha se feledd el,
 Ő megvívhat tengerekkel. Amen.

Máté 8, 23—27.

K. T.! A vízkereszt utáni evangéliumok, Jézus, a testté lett Ige hatalmának és dicsőségének csodás megnyilatkozását tárják elibénk. Az Ur Jézus hatalma és dicsősége eleinte mint édes sejtelen üli meg a sziveket és az elméket, később midőn dicsősége tettekben is kinyilvánul, bámulatot kelt, majd a csodálkozás moráját váltja ki azokból, a kik annak szem és fül tanúi lehettek, akik azt látták és hallották. A vízkereszt után első vasárnapi evangélium a gyermek Jézus isteni küldetését célzó, első szavait tárja elibénk, melyeken a papi fejedelmek és írástudók is csodálkoztak „anyja Mária pedig szívében s elméjében tartja ezeket.” A vízker. u. második vasárnapi evangéliom a harminc éves Jézus első nyilvános fellépéséről szól, a midőn a kánai menyegző alkalmával a tanítványok és a lakodalmi közönség nagy bámulatára, a szomorúságot örömmre változtatta. A vízker. u. harmadik vasárnapi evangéliomban a bámulat csak fokozódik az Ur iránt, midőn oly betegeket is meg-

gyógyított, a kiken semmi földi tudomány segíteni nem tudott. A mai felolvasott és ezévb en utolsó vízkereszti ev. történet szerint pedig az Ur dicsőségének megnyilatkozása tetőpontját éri el, mert, amidő n a tanítványok a sok csodás esemény mellett látták, hogy Jézus a természet elemeit, a háborgó tengert is le tudja csillapítani, nem tudván magukat türtőztetni ily kiáltásban törnek ki: „Kicsoda ez, hogy mind a szelek, mind a tenger engednek néki?”

Nézzük közelebről — a felolvasott szentígét kisérven pontról-pontra figyelemmel — *miként nyilatkozott meg Jézus csodás hatalma a háborgó tengeren?*

„És mikor hajóra szállt vala . . . Így kezdődik a föllovasott evangélium. Urunk Jézusunk szent célkitűzéséhez, nemes programjához híven teljesítette magasztos kötelességét. Tanított, prédikált, vígasztalta a kesergőket, bátorította a csüggedőket, gyógyította a beteget. Minden nap dolgozott, mert minden nap akadt dolga. Egész nap dolgozott, mert hisz oly sokan rászorultak segedelmére. — Azon a napon is, melynek alkonyán hajóra szállt, erős, fárasztó munkája akadt. Már kora reggel a hegyen, nagy sokaság előtt prédikált. Lejőve a hegyről egy bélpoklos borult le előtte, kérve segedelmét. Alighogy őt szőrnű betegségétől megszabadítja, Kapernaumból egy százados siet feléje, könyörögvén, hogy jőne el szolgáját meggyógyítani. Alig gyógyította meg a százados szolgáját, a déli órákban bemenve Péter házába ennek nagy lázban fekvő napát orvosolja. A délutáni órákban pedig sok ördögös beteget hoznak elébe. Ezeken is segít, megtisztítván őket a tisztátalan lélektől. Ámde pihenése még most sincs. Egy írástudó, majd egyik tanítványa ostromolja kérdésével. S midő n végre ezekre is megfelel, a napi munkától elfáradva az alkonyi órában kiment a közeli vízparthoz, s hogy kipihenje fáradalmaít, egy „hajóra szállt,” a *Genezareth taván*.

A *Genezareth* tava, melyet *gelileai* tengernek is hívnak, köröskörül halvány sárgás hegyektől koszorúzva, nyugaton feléren csillogó mészkövekkel, keleten sötét bazalt sziklával tarkítva, Palesztina északi részének, sőt az egész Szent földnek legszebb részét alkotja. Az édesvízű halakban dús taven keresztül folyik a Hermon hegyeiből eredő bő vízű *Jordán* folyó, mely délnek tartva egyenesen a *Holt* tengerbe ömlik. A *Genezareth* sötét kék vízében a napsugár játszik. Hullámain hajók ringatóznak, biztatgatnak. S naplementekor a kikötő csendje s a hűs hullámok pihenésre hívnak. — Ámde a *Genezareth* tava nem mindig ily nyugodt és csendes. Néha előfordul, nem tudva honnét, merről, — akárcsak a mi magyar tengerünkön, a Balatonon is, — szinte meglepetésszerűen, hirtelen nagy vihar támad, a hullámok kilépnek medrűkből s rohanva tajtékozva mindent

elborítással fenyegetnek. Jaj annak, kit e vihar a nyílt tengeren talál!

Amikor az Ur Jézus hajóra szállt felhő sem látszott, szellő sem mozdult s a csendes hullámokon indult tova a hajó...

— Gyönyörű szívet-lelket felemelő egy hajó kirándulás. Biztatóan int a hajó, örömmel szállnak reá az utasok s boldog reménnyel indulnak a kitűzött cél, a kikötő felé.

Az emberi élet is egy hajózás, két part között, az élet nagy Oceánján. Az egyik part, a hol az emberek hajóra szállnak, a *születés*, a másik part, ahol kikötnek, a *halál*. Boldog kinek hajójában Jézus ül, ki Jézust választotta kíséréül s őt követi!

„És mikor hajóra szállt vala *kövezték őt az ő tanítványai*.” A tanítványok, tanui lévén az Ur eddigi csodás ereje megnyilatkozásának, egyenlőre kitartottak mellette. A mikor Mesterük hajóra szállt, ők is kövezték őt s vele indultak utra a tengeren. A tanítványokon kívül egypáran, — kikben a bízalom az Ur iránt ébredezni kezdett, szintén utána hajóztak. A nagy sokaság azonban. — a kik közül pedig többen, csak az imént tapasztalhatták megsegítő kegyelmét, — bizony csak a partig jutott el. — Így van ez ma is, még a keresztény nevéknél is, akik a Krisztusénak vallják magukat. Az Ur Jézusnak sok tanítványa, de kevés *követője* van, sok hallgatója, de kevés *hívője akad*. A hol a talaj ingatagnak létezik, midőn némi áldozatról van szó, akkor már nem követik az Urat. — Jelenesetben tanítványai e kisdéd csapat követte őt. Ámde ha Jézust kövezték is és együtt indultak is el vele, ebből nem következik az, hogy csupa öröm s verőfényben teszik meg vele az egész utat. Sőt éppen azok, kik az Urat választják kíséréül s vele együtt indulnak utra, azok vannak leginkább kitéve a kül- és belvilág viharainak s támadásainak. Így volt ez a galileai tengeren is.

„És ime nagy *háborgás lőn a tengeren, annyira, hogy a hajót elborítják vala a hullámok*.”

Azt mondják: „*ha imádkozni akarsz megtanulni, eredj a tengerre!*” Valóban rettentő látvány lehet, egy vihartól felkorbácsolt tenger. De még rettenetesebb, ha a vihar a mi hajónkat éri utól. Az előbb még tiszta ragyogó ég, hirtelen beborul. Az imént még csendes víz tükre tarajosodni, majd háborogni kezd. Villámok cikáznak át az égen. Süvítő szél dühösen kap bele a vitorlákba; recseg-ropog a hajó minden eresztékében, méteres hullámok csapnak rajta keresztül s a kis lélekvesztőt játszva dobálja a vihar, egyik hullámról a másikra. A hajósok erősen markolnak bele az evezőkbe, megfeszített erővel küzdenek a felkorbácsolt tengerrel, ámde hiába. Fönt a csillagtalán, borus ég, alant, a mindent elnyelő iszonyu mélység s nincs egy szilárd tárgy, amibe kapaszkodhatnának, „nincs menekvés, part sehol!” ... S az utasokat megszállja a rémület

s arcukra kívül a halálfélelem... most, ... most, ... mindjárt elmerülünk, megsemmisülünk!...

Igy volt ez a tanítványokkal is, kik az Urat követték. Hajójukat elborították a hullámok. Halálos aggodalom szállta meg szívüket. S aggodalmuk csak növekedett, midőn észrevették, hogy „ő pedig — t. i. Jézus, — alszik vala.”

Életünk hajója is számtalan viharok s hullámverésnek van kitéve. Ezek a viharok és hullámok részben külsőek, részben belsők. Részben a külső testben, részben a szív és lélek bensejében tombolnak s egyrészt a test, másrészt a lélek összeomlásával, elborításával fenyegetnek. Ilyen külső viharok az emberi életben: a szegénység, nyomor, üldöztetés, háború, elnyomatás, betegség, halál; belsők pl. a hitetlenség, a bűn.

Verőfényben, édes reménységgel indultunk utra ifjúságunk tavaszán, ámde egyszerre csak elibénk tornyosultak az akadályok s küzdelmek hullámai, melyek reménységünket, idealizmusunkat megnyírbálták. Vigan, gond nélkül léptünk be a házasélet hajójába s jöttek a szegénység, a nyomor, a drágaság, a viszály fellegei, melyek a családi tűzhely verőfényes napját elsötétítették. Békében, meglegegedetten éltünk s hirtelen mint a tenger vihara, jött a háború, núlliók harca, világ csatája s szeretett egyházunk s hazánk már annyiszor víhart vert hajója ismét megszaggatva, jajj de megroncsolva került ki a rettentő küzdelemből! Hova forduljunk az akadályok, a fellegek, a roncsok láttára, kit hívjunk segítségül, a mikor a sír elnyeléssel fenyeget bennünket, ... midőn csillagtalan sötét éjjel semmi fényt, semmi biztató sugárt nem látunk, a mikor a Szabadító, a mikor az Isten alszik, avagy ugy tesz, mintha aludna.

A külső viharok mellett azonban a belsők, a *hitetlenség*, a *bűn*, még nagyobb roncsolást vísznek végbe s még nagyobb aggodalmat s szívbeli gyötrelmet okoznak. És ha ezek a belső viharok, a hitetlenség és a bűn hullámai borítják be éltünk hajóját, ki adja vissza hitünket, ki oldozza fel bűneinket, ki menti meg meggyötört lelkünket midőn az, kinek sebeivel kellene meggyógyulnunk kinél kegyelem és szabadítás vagyon, alszik, avagy aludni látszik?!...

A tanítványok, látván az iszonyu veszedelmet, melyet minden erőfeszítésük dacára önmaguk elhárítani nem tudtak, halálos aggodalmukban, az Úrhoz fordultak segítségért. „És az ő tanítványai hozzámenvén felkölték őt, mondván: Uram, ments meg minket; mert elveszünk!” És az Úr mondá nekik: *Mit féltek óh kicsinyhitűek?* Hogy a tanítványok ijedségükben, halálos félelmükben az Úrhoz kiálltattak segedelmért, azt egész helyesen tették. Hisz nincs senkiben másban szabadulásunk s üdvösségünk csak az Úr Jézus Krisztusban. Az Úr maga mondá azoknak a kiket vészek környékeznek: „Hívj engemet segítségül a nyomorúságnak idején...” És az Úr a hozzá segélyért kiálltók

szavát meghallgatta; meghallotta most is. Pihenő helyéről egyenlőre még fel se kelve, a segély kérő tanítványok kiáltásáról már sejti, tudja miben áll s hol van a legnagyobb veszély. S ez nem a tengerkülső viharában, hanem az ijedt szívek s a remegő lelkek háborgásában állott. Jézus azonnal észrevette tanítványai halálos félelmét s kishítúségét azért így szól hozzájuk, egyrészt *biztató*, másrészt *dorgáló* szavakkal: „Mit félték oh kicsinyhítűek? Nem azért dorgálta meg őket s tesz nekik szemrehányást mert segítségért hozzá kiálltattak mondván: „Uram, ments meg minket! . . . hanem azért, mivel dacára annak, hogy Ő velük, hajójukban volt, mégis hítűket, reményüket vesztve könyörgésükben azt is hozzátették: „*mert elveszünk!*” És a mikor biztató, majd dorgáló szavára a belső lelkiviharok lecsillapodtak, midőn a tanítványok halálfélelmét elosztatva, hítűket, reményüket újból visszaadta, csak azután kelt fel s hogy a bizalmat iránta mégjobban megerősítse dicsősége erejével, isteni szavával a külső elemek háborgását is lecsillapította. Mert így olvassuk tovább az evangélium befejező szavaiban: „*Ekkor fölkelvén, megdorgálá a szeleket és a tengert és lőn nagy csendesség. Az emberek pedig elcsodálkozának, mondván: Kicsoda ez, hogy mind a szelek, mind a tenger engednek neki?*”

Jézus csodái, emberek által soha látott cselekedetei, melyet betegeken, avagy a természet pusztító elemein megnyilatkoztak sohasem célul, hanem csak *eszközül szolgáltak* arra, hogy tanítványai és a sokaság benne higgyen s őt szabadítóul, Messiásul, Istenfiául elismerje. Ezt a célt szolgálta a háborgó tenger lecsillapítása is.

A felolvasott szentigéből láthatjuk, hogy Jézus hatalma a háborgó tengeren úgy nyilatkozott meg, hogy először is a *tanítványok halálos félelmét eloszlatta s azután kinnt a háborgó hullámokat lecsillapította.*

Jézus legnagyobb dicsősége, ereje és hatalma elsősorban éppen abban nyilatkozott meg, hogy ő a szívek s lelkek háborgását is lecsillapította; a csüggedőknek reményüket, *hítűket* az ő irgalma és kegyelme által újból visszadta s megerősítette. S e belső hit felkeltése s megerősítése, mindennél fontosabb és előbbre való. Mert hívő lelkek összeomlása rettenetesebb, mint a test összeomlása. Ha a test megromcsolódott is, az erős lélek, hívő szív azt újból helyreállíthatja, ha azonban a lélek omlott össze, *ha elveszett a hit, akkor elpusztúl a test is.*

Az Úr Jézus hatalma ma is meg van; erejét és dicsőségét rajtunk, családunkon s nemzetünkön is kinyilatkoztathatja, a mi aggodalmaink, kétségbeesésünk hullámaait is lecsillapíthatja. Csak kövessük Őt. Vigyük éltünk hajójába a Jézus Krisztust s ha felettünk, körülöttünk vihar tombol is, ha szinte a halál sötét völgyébe vezet is, csak menjünk vele bátran, ne féljünk, hívjuk

segítségül szent nevét, ragadjuk őt meg *hittel* s megszabadít bennünket. — Ki az Úrban bíz, az soha nem csalatkozik.

„Menjetek hát békességgel,
Menjetek Isten szent nevével;
Mégvéd ő az angyalokkal!
És ha Jézus veletek van,
Menjetek napfényben s viharban, —
Bátran tovább éjjel-nappal.
Éljetek boldogul!
Veletek van az Úr
Későn, korán!
Vigyázzatok,
Őt áldjátok
S az üdvöt megtaláljátok.”

V.

Hetvened vasárnap.

Kegyelemnek Atyja, kinél áldás fakad,
Kinek országában a munka üdvöt ad, —
Engedd mit ránk bizol, hűséggel végezzük,
S égi jutalmat, tenálad elnyerjük. Amen.

Munkára teremtett az ember K. T.! — Erre utal a teremtés indoka, erre az isteni ítélet elhangzott szózatja. Bármily állást, hivatalt foglaljunk is el, a társadalom bármelyik osztályához tartozunk, küzdve, harcolva munkálkodnunk kell. A lét feltétele a munka. Már a természet is szükségessé teszi ezt; az emberi léleknek pedig egyenesen lényege: foglalkozni, hatni, haladni.

S valóban ha vizsgáljuk az élet szinpadán lezajlott korszakokat egész a jelen időkig, ha vizsgáljuk az e korszakokban élő emberiség fáradalmak árán is kiküzdött vívmányait, a test és szellem erejével táplált munkának alkotásait, lehetetlen, hogy haladást, fejlődést ne vegyünk észre. Forr a nép az élet piacán. Ugy az egyének, mint a társadalom és a népek életében lázas tevékenység mutatkozik, hogy majdan az élet-halál harcban győztesen kerüljenek ki. A létért és győzelemért küzdő ember megnyitja a föld méhét, kibányássza s napvilágra hozza a parazsat adó „fekete gyémántot”, a köszönet, felszáll a magasba s hatalmába hajtja a levegőt, szolgálatába kényszeríti a természet elemeit: a gőzt, villanyt s a drótnélküli rádióval messze világrészeket köt össze. Mindenki igyekezik az anyagiakban első lenni és saját érdekeit, akár mások rovására is, előtérbe tolni.

A fejlődés tehát látható, a külső tevékenység nyilvánvaló. Mégis, mégis ez élet piacán folytatott eme küzdelmes munka, mintha nyugtalanságot keltene, idegeket ölne, elégedetlen proletár osztályokat teremtené. Küzdenek a létért, de a lét az „*Én*”-ben összpontosul, *megvan a munka, de nincs azon áldás*. A tőke és a munka közt óriási a különbség. „S felszakad a

szívből a nyomor sóhaja, kitarja vézs szárnyait az elégedetlenség" . . . Miért? . . . Miért, hogy a haladás mellett oly szembe-tűnő a nyomor? Miért nő nap-nap után a vagyonos és szegény osztály között a harc, miért támad sztrájk, elégedetlenség a kiosztott bér és jutalom miatt? . . .

S midőn e kérdésre feleletet keresek, önkéntelenül is összehasonlítom e világban lázas tevékenykedőket, érdekhajhászó csoportokat, azoknak munkásságával, kik az evangéliomi keresztyén vallásból merített igazi hivatásukat fel-igogva, egy magasabb erkölcsi célért, a *legfőbb jóért: a kegyelem Istenének országáért* küzdenek. Oh itt más a munkamező, más eszmék hevítik a szívet, elégedettebbek a munkások. Itt a keresztyén vallás hatása folytán a munka — igazi erkölcsi alapjára fektetve — megnemesül s áldás forrása leend.

A keresztyének a kegyelem Istenének országában való ezen munkálkodásáról akarok immár bővebben elmélkedni, előbb azonban alázzuk meg magunkat így imádkozván:

Mi Atyánk . . .

Máté XXI 1—16.

Péter apostol, a felolvasott igék előtti fejezet 27-ik versében kérdezősködik Jézustól, úgy többi tanítványtársai, mint pedig a maga sorsa és jutalma felől. Jézus elismeri, hogy akik mindenüket elhagyva őt követték, nagy jutalomban részesülnek s nagy dicsőség jut nekik osztályrészül. Jézus azonban attól tartva, hogy Péter saját érdemeire hivatkozik, hozzáfűzi ezen szavakat: „*Sok első lesznek utolsók és sok utolsók elsők.*” Ezek után mondja el az Úr a felolvasott példázatot, a melynek értelmében Isten kegyelmére hivatkozva, megadja azon irányelveket, melyre Isten országában munkálkodók köteleztetnek.

Elmélkedjünk tehát szent leckénk nyomán. **A keresztyén munkálkodásáról az Úr s szőlőjében, — vagyis Isten országában.** Itt különösen három dologra kell figyelemmel lennünk:

1. **Ki munkára szólít, az kegyelmes Isten, Halljuk meg szózatát, bármilyen időben.**
2. **Teljesítsük híven ránk bízott tisztünket, Hűség vezéreljen s kitartás bennünket;**
3. **S a kapott jutalmat fogadjuk hálásan, Így leszünk mi elsők Isten országában.**

I.

*Ki munkára szólít az kegyelmes Isten,
Halljuk meg szózatát, bármilyen időben.*

„Hasonló a mennyeknek országa a gazdához, ki jó reggel kimegyen munkásokat fogadni az ő szőlőjébe.” Megszerződött velük . . . Majd kiment 2, 6, 9 és 11 órakor is és akik a piacon hivalkodva állanak, azt mondá nekik: „Menjetek el ti is a szőlőbe.” A gazda, aki jó reggel, délben, sőt estefelé is mun-

kásokat keres, az az Isten. A szőlőhegy Isten országa. Az isteni végtelen szeretet, megalapítva egyházát, gyülekezetét, abba munkásokat hív. S ezt mind az ő jóságából, szeretetéből, kegyelméből teszi. Szeretetének lényege testesült meg már a teremtésben; s a midőn az ember bűnbe esése után elhangzott az első isteni ítélet: „Küzdj! Hajtsd e földet birodalmad alá!” ez se rideg büntetésként hangzik, hanem **kegyelemként**, mivel — habár küzdeni, munkálkodni kell is, — de az által mintegy új eszközt, új tért nyitott a Gondviselés az emberiségnek üdve megszerzésére.

A munka tehát az a tér, amelyre az ember hivatott, hogy boldogságát elérje.

S erre a munkára, mely az Úr szőlőjéért, Isten országáért vagyon a kegyelemnek Atyja mindenkit egyaránt hív!

Hivta korán a teremtéskor **Ádámot** midőn így szólt hozzá: „Ádám hol vagy?” Hivta később **Nóét**, kivel kegyelmét közölte.

Elhivta az ószövetség atyáit: Abrahámot, Izsákot, Jákobot, hogy hirdetnék az ő dicsőségét, Mózeset, hogy megszabadítsa népét, megmutassa az ígéret földjét s adjon nékik törvényt. Elküldötte ihletett profétáit, hogy Izraelt intsék, tanítsák, vigasztalják. Keresztelő Jánost, hogy az Úr útját egyengesse. Felhivta az apostolokat, hogy evangéliumát terjesszék a zsidók és pogányok közt egyaránt. A meghívás ugyan különböző időben történik, mely azonban mindig Isten akarától s kegyelmétől függ. Izraelt hívta korán reggel, más nemzetbelieket később. Mindig nagyobb és nagyobb számmal hívja a munkásokat az ő szőlőjébe. S amint a népeket, úgy hiv egyeseket s bennünket is.

Korán reggel a szent keresztségben hívott: „Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket”, hogy kegyelme által fiaivá s mint fiak országának munkásaivá s örököseivé legyünk. Majd kitűnik nyilvános vallástétele és megerősítése a confirmáció alkalmával is hívott bennünket az Úr: „Add oda nékem fiam a te szivedet!”

Hív ma is, most is, mindennapon. Valahányszor igéjét hallatja, evangéliomát hangoztatja. Hív kicsinyeket és nagyokat, ifjakat és öregeket. Hív az élet feslő tavaszán, az élet delén. De hív az élet hervadásának indult alkonyán is. Mielőtt a halál vészharangja megkondulna e világba merült roskadó vándor felett, hívja mégegyszer, az utolsó percben: „Elég néked az én kegyelemem!” „Jöjj, óh jöjj az én szőlőmbe.” E földi élet piacán tétlenül veszteglőkhöz, hangzik az intő szó: „Miért álltok itt napestig hivalkodva?” Amott az egyik az élet muló örömeibe merül, emitt a másik földi kincseibe, jószágába kapaszkodik, ismét mások önérdékéből, haszonlesésből tépik, tiporják azt, ami szent isteni. „Mit álltok itt hivalkodva?” Ti, kik zúgolódtok, elégedetlenkedtek sorsotok, jutalmatok miatt, miért

álítok hivalkodva? Szébb munkatérre hiv benneteket az Úr, a kegyelem Istene, az ő szőlőjébe, hol a dolog öröm, a munka békét, megelégedést, áldásos gyümölcsöket terem. Figyelmezzünk azért a szóra: Ki munkára szólít, az kegyelmes Isten, halljuk meg szózatát bármilyen időben s

II.

*Teljesítsük híven ránk bízott tisztünket,
Hűség vezéreljen s kitartás bennünket.*

Nincs szébb hivatása az embernek, mint a munka. Nincs nemesebb munka, mint az Úr szőlőjében való munka. Míg e világi munkálkodást a test uralja s az önzés vezeti, addig Isten országában való munkálkodásra a szellem nyomja rá erkölcsi bélyegét. Itt akartok munkálkodni T. U.?... Az Úr hiv... Teljesítsük híven tisztünket!... Fel hát az Úr szőlőjébe!... Miként, hol kezdjük a munkát?!... *A belső lélekben szívben kell megkezdeni a munkát.* A szőlővesszőt meg kell kapálni, vad hajtásait le kell nyesni, a gatzól, gyomtól meg kell tisztítani, hogy gyümölcsöt teremjen. A szívet is, melyben érzés és gondolat összpontosul, mely egész lényünk mozgató és éltető szerve, meg kell tisztítani a bűn és a salak szennyétől, el kell fojtani, le kell vágni abban e világi gondolatok felburjánzó erkölcsöt megbénító szárait, hogy az egyesegyedül csak azért dobogjon, ami szent, magasztos és isteni.

„*Isten országa ti bennetek vagyon*“, ti bennetek kell, hogy legyen — ezt mondja Jézus. Ez pedig csak úgy leszen meg, ha a szív tiszta, ha a szív a Szentlélek temploma.

S a midőn belső lelkünkben elvégeztük a munkát, igyekezzünk azt tovább szélesebb körben folytatni. Isten országa nem talán e világi élettől szorososan elkülönített hely, hanem felöleli az a *családot, társadalmat, egyházat és hazát!* — *Itt mindenütt az Ur szőlőjében munkálkodol.*

A munkánál, melyre a kegyelem Istene bennünket meghívott, különösen két dologra kell figyelemmel lennünk, ettől függ ugyanis a munka értéke és sikere, hogy t. i. hűek legyünk a reánk bízottakban és kitartsunk a munkában. Sajnos a mai időben különösen e kettőt kell a munkásokban nélkülöznünk.

Igyekezzél hűséggel és kitartással abban a körben munkálkodni, ahova az isteni gondviselés állított. Családod, gyermekeid szívébe igyekezzél a hit, szeretet s alázatosság érenyeit belecsepegtetni. Társadalmi téren ne a magad, hanem a közjót mozdítsd elő. Egyházi téren — mint a Krisztus testének élő tagja munkálkodj evangéliomi buzgósággal, szeretettel a hittestvérek s minden embertársad iránt. Segíts ott, hol a nyomor ütött tanyát, vigasztald az Üdvözítő szavaival azokat, kiknél a vész könnyeket facsart a szemekbe. Mint becsületes honpolgár, a néked jutott talentumok szerint, igyekezzél a magyar nemzeti öntudatot fejleszteni; a megtépett hazát igé-

nyeid leszállításával, önmehtagadásoddal s áldozatkészségeddel talpra állítani.

Ne gondold, hogy ezzel mindennapi hivatásoddal összeközösbe jössz. Egy a mi hivatásunk, az Isten országában való munkálkodás, mely megszenteli, igaz erkölcsi alapjára fekteti minden e földi foglalatosságainkat. Ne mondd atyámfia kételkedve, hogy te nem vagy meghiva? Meg vagy te hiva erre a munkára, nem arannyal, nem ezüsttel, hanem a Megváltó Jézus szent és drága vérével.

Fel tehát a munkára! Az erőtlen csügged, az erős megállja! Fel Isten nevében! Nagy a munkatér, kevés a munkás. Munkálkodjunk mindenkoron az Úr szőlőjében, „hogy e világ kísértése, a sátán mindig elfoglalva találjon”.

Teljesítsük híven ránk bízott tisztünket,

Hűség vezéreljen s kitartás bennünket.

S ha munkánknak, itt e földön, csekély jutalmát látjuk is ne zúgolódjunk.

III.

A kapott jutalmat fogadjuk hálásan Igy leszünk mi elsők Isten országában.

„Mikor pedig estve lett volna, mondá az Úr vincellérjének, hivd össze a munkásokat elkezdve az elsőkön mind az utolsóig.” Az első munkások, kikkel a gazda megszerződött, tíz pénzt kaptak, valamint azok is, akik később jöttek szőlőjébe. A munkának tehát megvan a maga jutalma. Sajnos azonban ezen jutalommal, amint a példázatból látjuk, nem mindegyik elégszik meg. Kik egész nap fáradtak, zúgolódnak, s irigykednek azokra, kik kevesebb ideig munkálkodva, ugyanannyit kaptak. Nem veszik tekintetbe, hogy az Úr megszerződött velük, nem azt, hogy az szabadakaratóból, jóságából annyit adhat a mennyit akar. Csodálatos Atyámfiai mai nap is, mily elégedetlenség, zúgolódás nyilvánul a föld munkásai közt a bér és jutalom mennyisége miatt. Ha egyik többet szerzett, több jutalmat kapott mint a másik, kész az elégedetlenség.

Igaz ugyan, hogy sokszor úgy látszik, hogy a jutalom nem áll arányban a munkával. Megtörténik, hogy akik a munkában első, a jutalomban utolsó. Ez azonban csak látszat. Mert a jutalom alatt nem csupán a külső előnyöket, pénzt, vagyont, tekintélyt kell értenünk. Hísz a munka sikerének látása az a tény, hogy jó lélekkel, erőnkkel, egészségünkkel véghez vittük munkánkat, már nagy jutalom. Báró Eötvös, a nagy magyar író azt mondja: „Ha van egészséged, mindennapi kenyered, s ha csak egy lény is van a világon, aki téged szeret, akkor le kell borulnod a Mindenható előtt, áldván az ő nagy kegyelmét.”

Ha van szívünk, szerető barátaink, hozzátartozóink, ez már dicső jutalom itt. Hát az örök élet ott az égi hazában,

melyet az Úr igaz munkásainak ígér. S elhigyjétek: „Él az Úr, áll ígéretel!”

Ha manapság nagy az elégedetlenség az onnan van, hogy mindenki kelletlenül, lélek nélkül végzi munkáját s úgy a munkaadók, mint munkások csak a bérért, külső haszonért, csak azért a tiz pénzért dolgoznak. Nem azt nézik vajjon ők megérdemelték-e, hanem hogy a másik többet nyert-e, kapott-e mint ő.

Mik vagyunk mi Atyámfiai? ... Isten kegyelméből vagyunk amik vagyunk. Isten országában, a jutalom olyan természetű, hogy azt a gyarló ember saját munkájával megsem érdemli. Hisz a kereszténység egyik legnagyobb munkása Pál apostolként: „ha mindeneket megtettünk, akkor is csak haszontalan szolgálunk vagyunk.”

Ne zúgolódjunk tehát, ne irigykedjünk másokra, ha tán az isteni irgalom többet juttatott nekik. Tartsuk meg azt amink van. Fogadjuk alázattal és hálaadó szívvvel a kegyelem Istenének adományát és áldását, így leszünk mi igazi munkásai az Úr szőlőjének, egykor örökélettel jutalmazott boldog örökösei Isten országának.

Fel tehát a munkára míg nappal vagyon, hogy ne csak hivatalosak legyünk az Úr szőlőjébe, hanem választottak is. Ez pedig csak úgy leszen meg, ha e példázatban kifejtett három igazságot megtartjuk:

Ki munkára szólít, az kegyelmes Isten,
Halljuk meg szózatát bármilyen időben.
Teljesítsük híven ránk bízott tisztségünket,
Hűség vezéreljen s kitartás bennünket;
S a kapott jutalmat fogadjuk hálásan,
Így leszünk mi elsők Isten országában. Amen.

Z.

Hatvanad vasárnapon.

Hogyha most, a tavasz közeledtével kimegyünk a mezőre, Testvéreim az Úrban, hol az éji enyhe szellő, vagy a napnak melegebb sugara a fehér hóleplet felszikkasztotta, elolvasztotta, akkor ott az olvadás helyén nem csupán fekete szántóföldet láthatunk, hanem szép sötétzöld vetést is, mely a tél zordon fagyát, sívító szelét kiállva, fiatalon, üdén terül el a végetlen halmokon. Mily jól esik a szemnek, ha látja azt a tél zordonságát is legyőző, éltet jelentő friss vetést. Mily jól esik a szívnek azon gondolat, hogy a mennyei Atya ismét megmutatja az ő jóságát, kiről így zeng a zsoltárdalnok: „Meglátogatod e földet és megöntözöd azt bőséggel, megígáztatod azt; az Isten folyóvíze teljes vizekkel, gabonát szerzesz nekik; mert úgy rendelted a földet.” Mély édes reménnyel tekint a gazda a hó alól is kifakadt vetésre, melynek mindegyik szála a Teremtő jóságát dicséri, a munkásság jutalmát jelzi. Nincsen be-

szédek nékiek, mégis meghallatik az ő szavuk: Örülj, az elvetett mag gyümölcsöket terem!

Ha végigtekintek köztetek T. U., ha végigtekintek soraitok közt, úgy tűnik fel nekem, mintha ti is ily szántóföldet alkotnátok, hosszan elnyuló barázdákkal. Ugy tetszik nekem, hogy itt-ott élet, zöld vetés sarjad ki az elvetett magból. Azonban ez még nagyon, nagyon fiatal, gyenge. Majd odébb pusztá földet látok, hol a mag még nem csirázott ki. Hó és jég borítja rá dermesztő leplét, fagyos, hideg szél süvit rajta keresztül. Érzéketlen szívek! Mikor ébredtek fel? Vajjon lesz-e ott tavasz, lesz-e ott gyümölcs? ... A magot elvetik, de nem kel az ki. A mag csiraképes, de terméketlen a föld ... az ige hangzik, de a szív érzéketlen marad. Miért? Gyönyörűen festi e gondolatokat Jézus azon példázatában, amelyben a jó magvető és a hálátlan szántóföld van elbeszélve.

Ezt akarom elöttetek felolvasni és Jézus szavaival magyarázni, de előbb így imádkozunk:

Mi Atyánk ...

(Luk. VIII. 4—15.)

Egy alkalommal, midőn nagy sokaság ment vala Jézushoz, akkor mondotta el a magvetőről szóló gyönyörű példázatot. Jézus szeretett hallgatói előtt példázatokban beszélni. A példázatból mindig ki kell fejteni, a hasonlatba burkolt igazságokat, a benne rejlő eszméket ki kell hámozni, hogy életünkhöz alkalmazhassuk.

A felolvasott példázat — egyike azoknak, amelyet Jézus maga is magyaráz, — Jézus a nagy sokaságot maga előtt látva, úgy tűnik fel előtte, mint egy nagy szántóföld, mely bizony a hű magvető mellett is, sokszor hasznot nem tevő gyomot terem.

Vizsgáljuk közelebbről a példázat nyomán

Megváltónk szántóföldjét.

Nézzük:

1. *A jó magvetőt s*
2. *a hálátlan szántóföldet.*

I.

„Egy magvető ember kiméne, hogy elvetné az ő magvát.” Hogy kicsoda a magvető, az Úr, a példázat elmondásánál nem jelenti ki egész nyíltan, mert hisz az a sokaság előtt állt a maga tökéletes alakjában, a Megváltó személyében.

„Ő kiment vetni.” Igen ő kiment, leszállt a mennyei Atya égi hajlékából, ő az Isten fia leszállt mennyei dicső trónjáról, szolgálai köntöst véve magára, emberré lett, hozzánk jött, hogy minket a földről a mennybe, a test rabigájából, szellemi szabadságra, Istenhez vezessen. Nézzétek csak az ő szeretetét, nézzétek, mily jó magvető!...

„Ő kiment vetni.” Óh mily sokszor kiment ő vetni, a midőn

itt e földön járt. Ott látjuk Galilea mezőin, Jeruzsálem utcáin, Judea pusztáin, majd a Tiberias tengernek partjain. S nem fáradt el. Télen és nyáron, zord időben, avagy rezgő napfény-nél hintegette az élet magvát. Mily szeretet, mily jó magvető!

„Kiment vetni.” . . . Most is, mainap is kimegy a hű magvető. Kimegy a buzgó igehirdetők, tanítók, lángelkű apostolok személyében. Szelleme ott lakozik mindenütt. Valahányszor a hívek a templomban összegyülekeznek, ott van ő, odalép észrevétlenül a sorok közé, hogy a magot a szivekben elhintse.

Most is köröttünk van a nagy magvető. A midőn egy társaságban, a társalgás, a beszéd egyszerre csak megakad, — pár pillanatig néma csend áll be — azt szokták mondani: egy angyal repült a szobán keresztül. Én pedig azt mondom T. Ú., hogy a midőn gyermekek, vagy felnőttek, csendben, figyelemmel hallgatják az Isten igéjét, nemcsak egy angyal, hanem maga a Megváltó megy végig észrevétlen a sorokon, ama dicső Megváltó, ki el akarja hinteni magját. Nézd mily jó ez a magvető! . . .

„Kiment, hogy elvetné az ő magját.” Igen az ő magját. A mag Isten igéje. Ez az övé, sajátja. Ezt őhozta. Az éden ugyan elveszett, az édenben a bűnnek általa az Isten képe letöredezett, de ő az éden paradicsomából átültette a földre. Ez egy új mag, mely éltet, erőt rejt magában. Előbb erről senkisémet hallott, erről senkisémet beszélt. Az emberek ugyan elvetették az emberi bölcsesség, tudomány magvát, azonban az igazi üdvöt adó ígét Ő hozta egyedül, Ő, aki jött az Ūrnak nevében.

Ha valaki a mai időben, a midőn a termésnek elfagyása, pusztulása sokszor inséggel fenyegeti az egyes vidékek lakóit, valami új — az idők viszontagságait is kiálló — termőmagot plántálna át földünkbe, bizonyára nagy jótevőként emlegetné őt még a késő utókor is. Palesztinában egykoron nagy inség vala, szellemi inség. A nép elhagyatva állott, a bűn, a tudatlanság, a nyomor szembetűnő volt. S ime ekkor jelent meg egy férfiú, egy új magot hozott, nemes magot, hőséget, vihart, fagyot álló magot, mely a nyomortól megváltást, üdvöt, életet rejtett magában. Ez a férfiú Jézus Krisztus volt, s az új mag, melyet hozott, az **evangéliom**, ama örömhír, mely Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére.

Ezt az ő igéjét, evangéliomát akarja most is elhinteni a szív és lélek talajába.

Ennek az igének, az ő igéjének ma is nagy ereje és hatalma van. Az egyiptomi piramisok alatt, már ősrégi időktől fogva királyok sírjai nyugosznak. Ezen piramisok felépítéséhez, ezredévekkel ezelőtt, még Izrael fiai hordták a követ s a téglát. Egy földrengés alkalmával egy ily piramis szétváltott s a kutatók egy bebalzsamozott király tetemére bukkantak. A holt tetem mellett, egy táskában egy csomó buzaszemet találtak.

Ezen buzát később elvetették s ime csodálatos, 3000 év múlva is kisarjadt s gyümölcsöt hozott.

A Megváltónak magja, Istenigéje, még erősebb, még tartósabb, **örökkévaló**. Halását, erejét ti is élvezhetitek, mint Mária, ki Bethaniában az Úr lábaihoz ült, avagy mint Péter, aki azt mondta: „Hova mennék Uram, hisz örök élet beszédi vannak tenálad!” A mag nemes, erős, a magvető jó, de fájdalom,

II.

hálátlan a szántó föld. A szántó föld a világ. Az egész világ, a világban élő emberek Krisztusnak szántó földje. Hatalmas területek vannak itt, amelyek még nincsenek felszántva és bevetve. Ez nem más mint a pogányok országa. A hittérítők ide még nem jutottak el. Vannak azonban olyan területek, amelyekbe a mag már el van hintve. Ez a kereszténység országa. Itt minden évben, minden nap hinti, az a dicső magvető szolgálái által az életigét, óh de szomorúan kell tapasztalnunk, hogy a föld, az emberi szív gonosz, hálátlan.

Négyféle szántóföldet különböztet meg a mi Megváltónk s ezek alapján az emberi sziveket is négy osztályba sorozza.

Midőn a magvető kiment, hogy elvetné az ő magját... „némely esék az utfélre és eltapostaték és az égi madarak megevék azt”. Magyarázata pedig így hangzik: „Az utfélen valók pedig azok, akik hallják; aztán eljő az ördög és kikapja az igét az ő szívékből, hogy ne higgyenek és ne üdvözüljenek.” Luther barátja, Melanchton, azt mondja, ez a legfélelmetesebb, legborzasztóbb szó a bibliában. Ez bizonyosságot tesz az ördög nagy hatalmáról, mely folyton kísért, hogy az igét kiszakítsa az ember szívéből. Másrészt az ember büntől megkeményedett szívéről tesz tanúságot. Ilyen volt Pharaó szíve, melynek kemény kéréstől visszapattant Mózes és Aron minden kérése, könyörgése. Ilyen Achábnak és gonosz nejének szíve, kik hálra üldözik a jóra intő Illés prófétát. Ilyenek voltak a törvény betűjén rágódó farizeusok és papifejedelmek, kiknek az irigység és képmutatás által keményre tiprott szívéük a jó magot, a Megváltónak üdvös tanítását nem volt képes befogadni.

Mai időben is találunk ily sziveket. Kemények, mint a tiprott út. Az Isten igéje kívül marad, azt is eltiporván a démon hatalma. Esőcsepp a követ is kivájja. De az ő szívéük kőnél is keményebb. Sem a jó, sem a szigorú szó nem fog rajtuk. Százszor, ezerszer hallhatják az evangéliom igéit, parancsait, de a madarak, a gonosz gondolatok, a sátán kilopja azt a szívekből, még mielőtt meggyökerezne. Mily hálátlan ez a szántó föld; a jómagvetővel szemben az emberi szív.

„És némely esék a kösziklára; és mikor kikelt, elszárada, mert nem vala nedvessége. És a kösziklán valók azok, akik, mikor hallják, örömmel veszik az igét; de ezeknek nincs győ-

kerük, akik egyideig hisznek, a kísértés idején pedig elszakadnak."

Ime egy másik szántófield. Ez valamivel jobbnak látszik az elsőnél, de bíz rossz és terméketlen föld ez is. A kőszikla tetején van kevés földréteg, de a mag mélyebb gyökeret verni nem tudván hamar kiveszik, elfonnyad. Ilyenek azok, akik hallgatják és örömmel fogadják szívébe az ígét. A prédikáció hatása alatt hamar elérzékenyülnek, a bűnbánat könnyeit is hullatják, de a kísértések és megpróbáltatások idején, amikor egy kis áldozatról, önmehtagadásról volna szó hamarosan elfordulnak Istentől és az ő szent egyházától. Ilyen szíve volt ama gazdag ifjúnak, ki szeretett volna Jézus tanítványa lenni, de midőn arról volt szó, hogy vagyonáról lemondjon, szomorúan távozott el az Úrtól. Mai nap is sok reményteljes ifjú jár iskoláinkba és figyelemmel hallgatják jóra intő tanácsainkat, de alig hagyják el az iskola padjait, a világ kísértései között hamar elbuknak.

„Némely esék a tövis közé; és a tövisek vele együtt növekedvén, megfojtják azt. És a melyik a tövis közé esett, ezek azok, akik hallották, de elmenvén, az élet gondjaitól, és gazdagságától és gyönyörűségeitől megfojtatnak, és gyümölcsöt nem teremnek."

Ez a harmadik és a legnagyobb szántófield. Ezek azok a könnyelmű félszívek, akik Istennek is, a Mammonnak is szolgálnak, az égbe is akarnak jutni és a világ örömeiben is egyuttal részt venni, végtére is a tövis a világi gyönyörök és a bűndiádalmaskodik a jó igyekezeten.

Óh testvéreim ne legyetek oly könnyelműek, vegyétek komolyan e rövidke életet, melyet az Úr kegyelme néktek meg biztosít. Vegyétek a kést, a sarlót, a kapát s irtsátok ki szíveitekből a gázt, még mielőtt a reményteljes vetést megfojtaná. Óh pedig mi lehetne még belőletek! Halljátok csak mi van megírva a negyedik szántófieldről:

„Némely pedig esék a jó földbe; és mikor kikelt, százannyi hasznot hozza. Amelyik pedig a jó földbe esett, ezek azok, akik a hallott ígét tiszta és jószívvel megtartják és gyümölcsöt teremnek béketűrőssel."

A jó föld, porhanyó föld nem oly kemény mint az út; — mély föld nem oly sekély, mint a kősziklán levő; — tiszta föld, nem gyommal tele. — A jó föld olyan mint a tiszta hívő szívek, kik az ígét nem csak hallják, hanem meg is tartják, áldozatra készek, szenvedések harcában türelmesek, a kísértésekben meg nem tántorodnak és keresztyén erényekben gazdag gyümölcsöket hoznak. Ilyen volt Mária szíve, ki Jézus lábainál ült, ilyen jó föld volt az ifjú Thimoteus szíve, Pál apostolnak buzgó tanítványaé. Óh vajha mindnyájunk szíve a jó termőföldhöz hasonlítana.

A nagy magvető szelleme most is itt van közöttünk. Sorra jár a barázdák, a hallgatók padsora közt. Sziveinket keresi, hogy elhintse benne az ő magját, az életetadó isteni igét. Oh ne legyünk hálátlanok iránta. Nyissuk ki hívő szívünk ajtaját a szent íge befogadására, s megtartván azt, teremjünk százszoros gyümölcsöt az örökéletre. Amen.

Gerok u. V. Z.

Ötvened vasárnap.

Lukács XVIII. 9—14.

Testv. az Urban! Az evangélikus egyháznak van egy igen szép tanítása a látható és a láthatatlan egyházzól. Eszerint a látható egyház mint minden emberi intézmény, tökéletlen. Van ugyan bölcs szervezete, vannak szép templomai, iskolái, buzgó lelkeszei, tanítói, üdvös tanításai, de van sok hiányossága is, hiszen gyarló emberek alkották s gyarló emberek a tagjai. Mindenki beletartozik, aki meg van keresztelve, a jók is, rosszak is, megtértek és meg nem tértek is. De ennek a látható egyháznak van egy igen fontos föladata, még pedig az, hogy minél több tagot neveljen az ugynevezett „láthatatlan egyház“-nak, amelybe már csak a jók, a Krisztusban igazán hívők tartoznak bele. Ez a „láthatatlan egyház“ már tökéletes. Ugy is nevezik, hogy Isten országa. Ennek nincs látható határa, nincs meghatározható kiterjedése, mert mindenütt ott van, ahol a Krisztusban igazán hívő lelkek élnek. Van azonban benne tiszta, zavartalan boldogság, mert ott a Krisztus minden, mindenkiben.

Mi a látható egyháznak tagjai vagyunk, de bizonyosan vannak közöttünk olyanok is, akik már a láthatatlan egyháznak is tagjai, akik tehát a Krisztusnak szívvel, lélekkel, egész életükkel igaz hivei, más szóval Isten országának polgárai. Hogy kik ezek, azt mi többiek csak sejtethjük, igazán csak a jó Isten tudja.

De valamint magának a látható egyháznak, úgy a látható egyház tagjai között élő Istenország polgárainak, de meg nekünk valamennyiünknek is arra kell törekednünk, hogy ez a mi látható egyházunk minél több tagot s minél több boldog embert neveljen annak a tökéletes egyháznak: Isten országának.

Különösen a mai zürzavaros világban van erre szükség, amikor tenger baj és nyomoruság közepette, mindenki a boldogságot keresi. Egyik a vagyongyűjtésben, másik a szórakozásban, harmadik a könyveiben. És ennek a mindenáron való boldogságkeresésnek mi a következménye? Az, hogy mivel a boldogságot nem találják meg az emberek, mindig jobban és jobban belebonyolódnak annak keresésébe s a végén ott van az elkeseredés, csüggedés, a fennálló társadalmi rendnek, Istennek, hazának gyűlölete.

De az egyház időnkint felemeli intő szavát s azt mondja: Ember, neked nem a földi értelemben vett boldogság az igazi

célod, hanem a tökéletesedés: szivednek, egész életednek mindjobban való nemesedése, másszóval az Isten országa. S ha erre törekesztek, te is, meg a többiek is, bizony mondom, hogy közben még azt is elértek, amit olyan nagyon akartok: a boldogságot. Mert a boldogság: Istenországa.

Mai szentigénk alapján az *Istenországa utjáról* fogunk elmélkedni.

„Két ember ment fel a templomba imádkozni — mondja Jézus — a farizeus és publikánus.”

Akárcsak a mai templombamenők, akiknek, mikor látod a ruháját, arcát, kezükben az énekes- vagy imádságos könyvet, majdnem azt gondolhatnád, hogy ezek mind az Istenországának utján járnak, hiszen mind imádkozni mennek, vagy legalább is az Istenországába szóló meghívót, a szentigéket mennek hallgatni.

De hát a farizeus is imádkozni ment. Imáját azzal kezdte, amivel kezdeni kell: „Isten, hálát adok neked!” Csakhogy rosszul folytatta. Dicsekedett Isten előtt. Önérzettel hivatkozott érdemeire. Abban a tudatban, hogy rajta nincs semmi kifogásolni való, meg volt győződve, hogy őt nemcsak az emberek, de Isten is nagyra becsüli s szinte kárörömmel gondolt azokra, akik ezt el nem mondhatják magukról.

Közöttünk, a mai templombajárók között is vannak elegenden, akik nyugodt öntudattal lépik át a templomküszöböt, akik a legteljesebb lelkinyugalommal hallgatják az igehirdetést, majdnem azzal a mellékgondolattal, hogy „hiszen ez úgy sem nekem szól, én becsületes ember vagyok, „büntetlen előéletű”, semmi törvényt meg nem sértettem; eleget teszek állampolgári kötelességeimnek, kenyeremet becsületes munkával keresem, egyházi adómat szónélkül megfizetem; nem voltam kommunista, sem Istentagadó, ime most is itt ülök Isten házában.” És talán az ilyen önmagukkal elégedett emberek, miközben Isten ígéjének hirdetését hallgatják, mely — hitük szerint „nem nekik szól” — arra is ráérnek, hogy elégedetten körülnézve, magukban ítéletet mondjanak azok felett, akiknek egyik-másik hibája, gyengéje előttük ismeretes.

De testvéreim, az önmagával megalégedett ember veszedelmes uton jár. Először is, mivel önmagával el van telve, nem tudja meglátni mások erényeit. Mivel önmagát tulságosan becsüli, nem tud megbecsülni másokat. Mivel önmagát nagyon szereti, nem marad hely szívében mások szeretetére. S mivel tulságos magabecsülését mások is föltétlenül észreveszik, élete és egyénisége nem hogy vonzana és példát adna, hanem inkább elriaszt.

Másodszor az önmagával megalégedett ember nem halad többé előre, hisz ennek szükségét nem érzi. Nem halad, tehát megáll. Ha pedig megáll, szóval abbagyja küzdelmét a jobb-

ért, a tökéletesebbért, akkor erőt vesznek rajta az emberi természet örök gyöngéi s a megállásból megindul a süllyedés.

Harmadszor az önmagával elégedett ember érzéketlen a lélek érintéseivel szemben. Nem érzi szükségét Isten kegyelmének. Nem tud újjászületni. Mivel úgy érzi, hogy nincsenek bűnei, melyeket meg kellene bánnia, kizárja magát Krisztus megváltottai közül. Nem moshatja meg lelkét a bűnbánat fürdőjében, a Krisztus vérében. Az önmagával megelégedett ember sohasem lesz Isten országa polgárává. Ő e földnek gyermeke marad! Nem az égtől vár segítséget, mert önérdemeire támaszkodik, tehát az égtől *nem is kap* segítséget.

Végül pedig igen-igen nagyot csalódik a saját érdemeivel eltelt ember, ha azt hiszi, hogy neki joga van Isten előtt dicsekedni. Testvéreim, Isten előtt semmivel sem dicsekedhetünk. Az emberek megdicsérnek és megbecsülnek, ha kötelességeinket elvégezzük, de ha ezért Istentől is különleges bánásmódot várunk, az Isten azt mondja: „Te szegény dicsekvő, mit vársz tőlem? Hiszen csak azt tetted, ami ugyis kötelességed!” És a mai társadalomnak a tiszta keresztény szellemtől való messzeségét az is mutatja, hogy ha valaki kötelességeit rendesen elvégzi, ezért már külön jutalomra, kitüntetésre érdemesnek tartják. Pedig az volna a helyes dolog, ha a kötelességét hiven teljesítő ember föl sem tűnne, mert hiszen mindenki elvégezné becsülettel, amit rábízta. De sajnos, nem így van! Manapság annyi a kötelességét elmulasztó, elhanyagoló ember, hogy ha akad a sok között csak egy is, aki egész pályáján át hiven és becsülettel végezte, amit rábízta, akkor az kivétel, szinte csodálattal néz rá a világ, méltónak tartják az emberek a kitüntetésre. Igaz, hogy az illető ezt rendesen el is várja.

És a társadalom meg is adja az elismerést az ilyen embernek, már csak azért is, hogy ezáltal másokat is buzdítson. Aki azonban ilyen dolgaiért Istentől is külön elismerést vár, az csalódik!

Hiszen azért van erőm, értelmem, akaratom, ilyen vagy olyan irányu tehetségem, hogy tegyem, ami a kötelességem; s minden jó, amit megteszek, minden kötelesség, amit elvégzek, Isten előtt nem érdemem nekem, hanem egyszerűen csak kötelességem. Ezért mondjuk mi evangélikusok, a Szentírás szavaira támaszkodva, hogy az imádkozás, templombajárás, alamizsnadás s más ilyenféle cselekedet nem érdem, magában véve nem is tesz minket Isten előtt másoknál kedvesebbé, hiszen mindezel — tartozunk.

A farizeus is megtette mindazt, amivel úgy vélte, hogy Istennek, vallásának tartozik, de bizony hiába sorolta föl minden érdemét, még sem járt Isten országának utján és nem lett nagyobb Isten előtt, mert magát tökéletesnek hitte s egy szóval, egy érzéssel sem árulta el, hogy hibáit, vétkeit is érzi s hogy

vágyódik Isten irgalma után s egy még tökéletesebb állapot után.

A publikánus is imádkozott: „Isten, légy irgalmas nekem bűnösnek!” Mindkettő magán érezte Isten szemét, de a farizeus azt hitte, hogy Isten csak az erényeit látja; a publikánus pedig, hogy csak bűneit, a publikánus is egyik-másik erényének. De a farizeus azt hitte, hogy ragyogó erényei bűneit elhomályosítják; a publikánus pedig azt, hogy nagy bűnei miatt erényei számba sem jöhetnek. A farizeus meg van róla győződve, hogy ő Istennek kiváltságosan szeretett gyermeke; a publikánusnak pedig legforróbb vágya, aminek teljesedésében hinni sem mer, hogy Istennek legalább irgalomból lehessen fogadott gyermekévé. A farizeus arcán öntelt mosoly, szívében gőgösen bátor nyugalom, a publikánus könnyáztatta arcán nagy szomorúság, szívében remegő büntudat. A farizeus még álmában sem hinné, hogy Istennek csak egy szemrehányó tekintete érheti, a publikánus éjjel-nappal bűneinek terhét, talán Istennek méltán sujtoló kezét érzi. A farizeus olyan akar maradni, amilyen; a publikánusnak nincs hőbb vágya, minthogy jobb lehessen. A farizeus azt hiszi, hogy az erények egész garmadáját hordozza szívében és homlokán; a publikánus úgy érzi, hogy sohasem tud bűneinek tengerétől szabadulni.

A farizeus nagy magabiztában már régen eltévelyedett a világ utvesztőiben; a publikánus, bár maga sem tudja, el se hinné, ha mondanák neki, már rálépett Isten országa útjára.

Mert, testvéreim, Isten országának utja a bűnbánatnál kezdődik. Csak a bűnbánónak mondhatja Krisztus: „Jöjjetek én-hozzám, akik meg vagytok terhelve és én megnyugosztalak titeket.” Aki azonban úgy érzi, hogy az ő szívében nincs bűnök terhe, azt nincs mitől megszabadítani. Csak a bűnbánót vigasztalhatja Krisztus: „Boldogok, akik sirnak, mert megvigasztaltnak”; de aki úgy érzi, hogy nincsenek bűnei, melyek miatt sirhatna, azt nincs miért megvigasztalni.

A mai világban kevesen vannak, akik olyan érzéssel lépnek az Ur színe elé, mint a publikánus. A mai világban általában elhomályosult a büntudat. Az emberek nem érzik bűneiket, vagy pedig bűneikre gondolva, nem érzik magukat kényelmetlenül. Pedig abba a nagy istenitéletbe, a világháboruba is azért sodródtak bele a nemzetek, mert annyira hangoztatták igazukat. Ha bűneiket érezték volna, talán bele sem sodródnak. És még ma is, az irtózatos lecke után, mi magyarok, mikor sorsunk javulásáért könyörgünk, nem a bűnbánatunkat, hanem az igazunkat, emberi mértékkel mért érdemeinket kiáltjuk bele az égi magasságokba. A magyar nemzet egésze úgy érzi, hogy nagy igazságtalanság történt vele, pedig ha bűneink erőt nem vesznek rajtunk, akkor nem jutunk mai gyászos helyzetünkbe.

De a keresztény embert, aki Isten országának útjára lépett, épen az jellemzi, hogy erősen tudatában van bűneinek és

sajnálja azokat s miközben erőt vesz rajta a bűnbánat, távolról sem gondol arra, hogy egyes erényei bűneit kiegyenlíthetnék, vagy elhomályosítanak.

Sok ilyen ember van a mieink között? Akkor sokan járnak Isten országának utain. Vagy talán kevés köztünk a bűnbánó? Akkor a mi vallásosságunk csak látszat; áhitatunk, imánk röpke hangulat. Akkor Isten országának utaitól még igen messzire vagyunk!

Kik miközöttünk az Isten országának utain járók, más szóval az igaz keresztyének? Talán azok a hangoskodók, akik nem tudnak tiz szót elmondani, hogy közéje ne keverjék a keresztyénség egyik-másik jelszavát? Vagy talán azok, akik jelvényekkel, fényes és kiabáló cerimoniákkal hívják fel magukra a világ figyelmét? Nem, hanem azok, akik magukba tudnak szállni; akik másoknak: az élelmeseknek hagyják a világi érvényesülés tereit s bezárkóznak szívük titkos kamrájába és ott megalázzák magukat, mint a publikanus: „Isten légy irgalmas nekem bűnösnek!”

Te testvérem, el tudod-e ezt mondani? Vannak-e csöndes, magányos perceid, amikor kitárod lelkedet a Mindenható előtt és azt mondod: „Uram, a te busulásodban ne feddj meg engemet, és a te haragodban ne ostorozz engemet. Könnyörülj rajtam Uram: mert erőtlén vagyok; gyógyíts meg engemet Uram, mert megháborodtak az én csontjaim.” Vágyik-e a lelked időnként az Úr Oltárához, hogy ott mély bűnbánatodat a Szent Vacsora vétele által nyilvánosságra hozzd?

Azonban a bűnbánat magában véve senkit sem visz Isten országa utjaira. Judás is megbánta irtózatos bűnét, de Isten országának soha még csak a tájékára sem jutott. Őt bűnbánata a kétségbeesésbe vitte s elveszett a teste is, lelke is. Péter is elárulta mesterét s tudatára jutva bűnének, mélyen megbánta, amit tett. De bűnbánata mellett ott volt a *hite*, mely a kétségbeeséstől megóvta. Judás bűnbánata mellől a hit hiányzott, ezért szédült a kétségbeesés halálába.

És még ma is: a hitnélküli bűnbánat kétségbeejti az embert, de akinek van hite, az e hit által megtartatik; az hitével, mint valami mentőővvel, kiemelkedik bűneinek tengeréből s Isten országa utjára lép.

A hit! A keresztyén ember legnagyobb boldogsága! Amelyik arról beszél bűnbánó lelkünknek, hogy Isten nem akarja a bűnös halálát, hanem hogy megtérjen és éljen!

Van-e neked ilyen hited keresztyén testvérem? Hiszed-e, hogy az Úr Jézus a Krisztus, az élő Istennek Fia? Érzed-e, hogy saját érdemeiddel, melyek csak képzelt érdemek, semmire sem mégy az Úr színe előtt s hogy nem jutalmat, hanem csak büntetést érdemelsz? De tudod-e, erősen hiszed-e, hogy az Úr Jézus, Istennek egyszülött Fia, érted is meghalt, s téged is megváltott a bűnnek, az ördögnek, a halálnak hatalmából, nem

arannyal, sem ezüsttel, hanem az ő ártatlan vérével, szenvedésével és halálával? Hiszed-e, tudod-e, hogy a szerető menynevei Atya az Úr Jézusban való hitedért, ingyen, kegyelemből, gyermekévé fogad téged s bűneidet megbocsátja?

Ha ezt érzed, ha ezt tudod, ha ezt hiszed, akkor merülj csak bele bűnbánatod tisztító fürdőjébe, mondd csak mély alázattal s áhitattal te is: „*Isten, légy irgalmas nékem bűnösnek!*” És ne félj! A te hited megtart tégedet. A te Urad, Vezéred, Megváltód megfogja kezedet s elvezet az Isten országának útjára, amely az örök életre viszen. És akkor nyersz nyugodalmat és boldogságot a te lelkednek! Amen.

Hering János,
veszprémi ev. lelkész.

Egyházi beszéd.

(Bőjti.)

(Máté 9, 11—18.)

Minden embernek három tanítómestere van: nevelői, a tapasztalat, és a történelem. Az ember minden teremtmények közt a legügyefogyottabb, gyermekkorában leginkább szorul segélyre; erről naponta meggyőződhetünk, és a másrautaltságnak ezen nehéz útját magunk is megtettük. Helyesen mondja a zsolttáríró: „Óh, Uram, micsoda az ember, hogy gondot viselsz róla? és micsoda az embernek fia, hogy ő felőle gondolkodik? (zsolt. 144. 3 v.) Bizony az ember olyan, mint a hajnalnak gyenge harmatja, melyben az embernek öröme tükröződik, de egyben olyan gyenge is, mint a virágnak himpora; a levegőnek legkisebb fuvalma elragadja. Ezért szorul oly nagyon a szeretetre, mely ápolja, gondozza, a kézre, hogy vezesse, óvja. A gyenge növény megfogódzik az erős fában és felkúszik azon; a tehetetlen gyermeknek is szüksége van a nevelés hatalmára, a nevelő bölcsességére, hogy gyarapodjék, virágozzék. A nevelés tehát az első könyv, amelyből az ember gyermekkorában tanul.

A második könyv a tapasztalás; ez a rendkívül gazdag tartalmú, és tanulságos annak, kinek érzéke éber ahhoz, hogy bölcs legyen belőle. Nincs élet, — bármily kicsiny is működési köre, — mely tapasztalás híjjával volna. Éltünk minden alapja az élet könyvének más új lapját tárja fel előttünk. Jó és rossz, komoly és derült dolgok, bölcsesség és balgaság van azokon feljegyezve, s aszerint, amint a tapasztalás szavára hallgatunk, teljesedik be rajtunk Sirák szava 37 f. 25 v.-ben, mely szerint a tapasztalat bölcsesé tesz.

Sok oly gyümölcsöt említhetnénk, melyet a különböző tapasztalat más-más embernél érlelt meg; az egyiket keserűvé teszi a tapasztalat, a másikat kétségbeesetté, bátortalanná, egy harmadikat zárkózottá és komorrá, s mégis szükséges, hogy

a tapasztalat legyen az élet iskolája, tanítómestere. Ez nevel bennünket bölcs és kipróbált emberré, kik megtanulták, hogy önmagukhoz hívekké kell lenniök, és az utókornak javára kell élniök.

A harmadik könyv pedig a történelem; ez valamennyi közt a legtanulságosabb. A szentírásban csak egy, elenyésző, kicsiny részét bírjuk ennek a könyvnek, és tudjuk, mily kimeríthetetlen a gazdagsága; de ha a világtörténelem nagyterjedelmű könyvét nézzük, nincs emberi élet, vagy kor, mely elég hosszú, hogy ennek a könyvnek valamennyi lapját megismerje és kitanulja. Visszanyúlik az elmúlt századok és ezredkebe, és fáradhatatlanul tanít; mindaz amit közöl, végtelenül gazdag tanulságban, melyet sem egyes emberek, sem népnek nem szabad megvetni, ha nem akar saját vesztének okozója lenni. Minden jelenség és esemény tanulságul szolgál neki, mely mint világító szövetnek vezetheti őt. Ragadjunk ki egyet ezen kiapadhatatlan gazdagságból, ugyanazt, amelyre Krisztus urunk szent ígében rámutat. Az emberi ismeret mindig tovább terjed, s egyedül ebben rejlik annak a régi bibliai szónak mély értelme, hogy az Isten az embert az ő ábrázatára és hasonlatosságára teremtette. Az ismeret szóban és tanban jó kifejezésre! az emberi életnek ezek mindig meghatározzák alakját. A vallási ismeretek legalacsonyabb fokán a pogányság áll, mely önmaga készítette istenek előtt borul térdre, s már ez az alacsony ismeret is megadja a pogányságnak a maga alakját, melybe hitét öltözteti, amelyben erkölcei, szokásai nyilatkoznak. De amint az ismeret tágul és tisztultabb lesz, már nem fér meg a régi formában és ennek engedni kell, miként a béklyónak is le kell hullania a kézről, amely szabdá lett. Az ismeretnek útja tehát rombol, de egyben épít is; tarthatatlan formákat megsemmisít, megfelelő alakokat létesít. Ugyanezt a jelenséget mutatja Krisztus tana is; s erről elmélkedjünk Máté nyomán. János tanítványai Jézushoz jöttek és kérdezték: „Mi az oka, hogy mi és a Farizeusok sokat bőjtölünk, a te tanítványaid pedig nem bőjtölnek?” A választ Jézus 2 példázatban adja meg, szólván a régi ruháról és új foltról, a hitvány tömlőkről és új borról. Mindkettő ugyanazt az igazságot szemlélteti:

Krisztus tanának hatalma épít és rombol.

1. Széttör minden bilincset, mely gátolja,
2. Megsemmisít minden szokást mely értelem nélkül való,
3. Megadja a vallásos életnek igaz formáját.

I.

Krisztus tana széttör minden bilincset, mely gátolja. Ezt a természet világából vett képekkel szemléltethetjük. Nézzük a virágbimbókat; mindig jobban duzzadnak, mert belsejökben

mindinkább fejlődnek szirmaik, míg végre is megpattan a legerősebb burok; meg kell pattannia. Tegyük a földbe a legkeményebb magot; amint belsejében fejlődik, a legkeményebb külső buroknak is engednie kell, mégha oly kemény volna is, mint a kő. Az emberi élet virágbimbója az értelem, melyben a folytonos fejlődésnek csirája kezdettől fogva rejlik. Fejlődésében megakasztani nem lehet. Ez ugyan nem történik oly zavartalanul, mint a természet világában. A természet változhatatlan törvény szerint öntudatlanul munkálkodik; az ember előtt ellenben nyitva áll a szabad akarat útja, melyet nem mindenkor vezérel megvilágított, felvilágosodott értelem, és az embernek rosszul irányított akarata állítja gyakran a legnagyobb akadályokat az ismeret haladásának útjába. A börtönajtókat nem csak azok előtt nyitják meg, a kiket elért az igazságszolgáltatás büntető keze, hanem gyakran már olyanokra is borult a börtön sötét éjszakája, kiknek nem volt egyéb bűnök, mint az, hogy értelmökkel, belátásukkal és bölcsességükkel messze túlszárnyalták korukat. Az ókor történelme említést tesz egy görög bölcsről, ki tanaival már közel járt a keresztyénséghez, és börtönben végezte életét. Az ószövetség elbeszéli, hogy Dániel próféta az oroslánok vermébe vettetett, mert nem hajtott térdet az előtt a bálvány előtt, melyet a király megjelölt, hanem híven kitartott Istene mellett. S mindazon szenvedések, melyeket Krisztus urunk elviselt, azokról a bilincsekről szólnak, melyek a lelket ég felé való röptében akadályozzák. De minden béklyónál erősebb az emberi értelem; a legerősebb pedig az a lélek, amely a Krisztus tanában rejlik. Erre a tanra nyugőzőleg hatott minden elképzelhető bilincs; a szűkkeblű farizeizmus minden eszközt felhasznált a keresztyénség elnyomására; a római világuralom hatalma minden súlyát latba vetette a keresztyénség ellen, hogy fentartsa a pogányságot. Mindhiába! Az isteni lélek ereje hatalmasabb minden bilincsnél, melyet emberi kezek készítenek. Az apostolok cselekedetének könyvében találó Gamaliel szava, ki, midőn az apostolok Jézus tanainak bátor hirdetése miatt törvényszék elé idéztetvén, elítélték volna, azt mondá: „Izraelnek férfiai, jól meglássátok, mit cselekesztek ezekkel az emberekkel. Távozzatok el ez emberektől és hagyjatok békét nekik: mert, ha emberektől van e tanács és dolog, semmivé lesz; ha pedig Istentől vagy, ti fel nem bonthatjátok, hogy ne lássátok Isten ellen tusakodni.” (Ap. csel. II 35, 38, 39 v.) Amily találó ez a szó, oly igaznak bizonyult. „A mi Istentől van, meggyőzi a világot.” Nemcsak Gamaliel idejében bizonyult ez igazságnak, hanem akkor is, midőn a reformátorok szálltak Krisztus tanaiért síkra. A szentírás szerint Péter kezeiről egy mentő angyal megjelenésére lehullottak a bilincsek; ez annak képe, hogy Jézus tanítására minden bilincs megsemmisül, mely azt gátolja. Természetes ez, s nem lehet másként, mert

II.

Megsemmisít minden szokást, mely értelem nélkül való.

Ez ugyan a legtöbb esetben az ütközésnek a köve, de a külső formának, mely értelmét, tartalmát veszítette, elesni, megsemmisülni kell. Akkor jövének, — mondja Máté, — ker. János tanítványai Jézushoz és kérdezik tőle: „Mi az oka, hogy mi és a farizeusok sokat böjtölünk; a te tanítványaid pedig nem böjtölnek?” Ismerjük ker. János alakját. Egyik lábával már a vallásos életnek komoly felfogású idejében, ellenben a másikkal még egy elmúló kornak megvénhedt, elévült szokásai között állt. Nagyon sokat ad még külső bünbánatra, önsanyargatásra, böjtölésre, szintúgy tanítványai is. Krisztus ellenben ily külsőségeknek nem tulajdonít semmi jelentőséget. „Nem fertőzteti meg az embert, a mi a szájon megyen bé, hanem a mi kijön a szájon, az fertőzteti meg az embert”, mondja az evangélista (Máté 15, 11.) és e helyen hangoztatja annak szükségességét, hogy azon szokásoknak és erkölcsöknek, melyek tartalom nélküliekké lettek, elesniök kell. „Uj bort nem töltenek hitvány tömlőkbe, mert elszakadoznak.” A kép találó; még a lélek és igazság Istenében való hitet is mindig nehéz az embernek elgondolni bizonyos külső formák nélkül, s mégis sok elveszett ezen formák közül és el kell hagynia, bármily nehezebbé essék is az embernek az ezekkel való szakítás. Az ókornak isteni alakjai nagyszerűek voltak és mégis el kellett tűnniök azzal az igazsággal szemben: „Az Isten lélek, és a kik őt imádják, szükséges, hogy lélekben és igazságban imádják.” Ragyogóan fényesek voltak az áldozatok (Ján. 4. 24.) a melyekbe a zsidók és pogányok a hála és bünbánat gondolatát öltöztették és mégis el kellett tűnniök ez igazsággal szemben: „Az Isten előtt kedves áldozatok a töredelmes lélek, a töredelmes és keserves szívet, óh Isten, nem utálod meg!” (Zsolt. 51. 19.) **A böjtölés** komoly, dicséretes cselekedetnek tetszik a hit számára és mégis értéktelen lesz azzal az igazsággal szemben, hogy nem egyéb, mint **külső nevelő eszköz**, mely sem jobbá, sem rosszabbá nem teszi az embert belső értékénél. A keresztyéniséget sokban az akadályozta terjedésében a pogányok közt, hogy a pogány világ istentisztelete oly fényes és csillogó volt, a milyen egyszerű a keresztyéneké. Hogy a pogányságot kiengeszteljék és a keresztyéniséget elfogadhatóbbá tegyék, elfogadták a keresztyéniségben is a későbbi századok a fényt, pompát és ragyogást, de a keresztyén lélek ismét elvetette ezt a fényt a reformáció korában, mert, bár megragadhatta az érzékeket s tetszhetett a szemnek, de nincs jogosultsága abban a vallásban, mely Istent lélekben és igazságban imádjá. S így mindannak el kell esnie, a mi elvesztette tartalmát. A keresztyéniségnek munkája tehát romboló ugyan, de nemcsak megsemmisít, hanem épít is. És

III.

megadja az igazi vallásos életnek valódi formáját. Ilyen nélkül az ember el nem lehet, és az új bort nem töltik hitvány tömlőkbe, — mondja Krisztus, — hanem új tömlőkbe; de a forma a keresztyénségnek nem egyéb, mint külső jel, melytől a belső érték független. Mi templomokat építünk, hogy azok a közös imádkozásoknak helyei legyenek, de azoknak fényét, pompáját nem keressük; mi közös istentiszteletekre gyülekezünk össze, de nem tömjénezünk, mert minket az igaz áhitat kell, hogy Istenhez emeljen; mi a szívet csak a szóval ragadjuk meg, mert a gyermekhez a játék illő, az érett embernek azonban a gondolkodás való; mi kedveseink sírja felett csak az imának és a szentírásnak szavával állunk, mert ha a szívet fájdalom éri, meg is kell azt vigasztalni és a hulló könnyet nem szárítja fel a tömjén, vagy más ragyogó szertartás, hanem egyedül Isten ígéjének bizonyosága, hogy Isten védő keze alatt állunk és gondviselésében megnyugodhatunk. Krisztus tanítása keveset, nagyon keveset kíván a külső formákból; egyet azonban kíván és ezt teljes nyomatékka: az egész külső élet legyen nemes alakja a belső nemes életnek. Ezt kívánja, ezt követeli, ez a célja mindörökké. Amen.

Szabaton.

III. Alkalmi beszédek és elmélkedések.

Keresztelési beszéd.

(Első gyermek felett.)

I. Ján. 3, 16.

A dolgok értékét e földön nem azoknak számokban kifejezhető reális értéke adja meg csupán, hanem sokkal inkább azok az érzelmi velejárók, amelyek azt a dolgot szívükhöz kötik. Az egyikünk őriz egy elsárgult bokrétát. Másnak csak szemét, neki drága kincs, menyasszonyi álmoknak, esküvői boldogságnak visszajáró kedves emléke. A másikunk elsárgult papírlapot rejteget. A betűk is megrozsdásodtak már rajta. Másnak értéktelen rongy, neki minden, mert az édesanyja keze vonása van rajta. Ha ez így áll, akkor joggal lehet kérdezni, van-e drágább kincs ezen a világon, mint az első gyermek? Milyen boldog készülődés előzi meg jövetelét! Mennyi örömet okoz eljövetelének már a reménysege is! Amikor pedig megszületik, a szeretet szinte versenyre kel bölcsője körül.

Milyen eldönthetetlen kérdésnek látszana, ha lölvetnök e kérdést: kicsoda szeret téged, drága Csöppség, a legjobban? A szeretet koronáját magának követelné az édesanyja, hiszen ő az életét tette kockára érte. De az édesapja is magának követelné-e jogot, mikor visszagondol arra a kifejezhetetlen és soha meg nem ismétlődő boldog érzésre, ami akkor kalapált szívében, mikor először szoritotta magához ezt a puha, meleg kis testet, amelyikhez így szólhatott: fiam! S teljes joggal állanának elő a nagyszülők is. Ha a szeretetet is meglehelne hőmérőzni, bizony sokszor arra a megállapodásra jutnánk, hogy még az első gyermekénél is jobban szereti az ember az első unokáját. De nem akarnának lemaradni a versenyből a kereszt-szülők sem, akik a baráti szív önzetlenségével a maguk örömeinek érzik s a maguk kincsének is tekintik e gyermeket. Mindenki ajándékkal rakja meg a bölcsőt, hogy szeretetét megmutassa.

A legjobban az szereti e gyermeket, aki a legdrágább ajándékot adja néki. És ez: az *Isten*. A babaruhákból kinő. Még az a földi élet is, amelyet édesanyján keresztül kapott, elmulik egyszer, de az Isten az örökéletnek drága zálogát teszi le ajándékképpen a gyermek bölcsőjébe.

A szeretet nagyságát azonban nem lehet pusztán az *adomány* nagyságában kimérni. Az *áldozat* nagysága a szeretet igazi mértéke. Az az áldozat, amelybe az ajándék került, s az az áldozat, melynek meghozatalára a gyermek jövődjében is hajlandó.

Schäfer Rudolfnak van egy karácsonyi rajza. A karácsonyi történetnek olyan jelenetét ábrázolja, amelyik legkevesebbé szokta a művészek figyelmét megragadni. Le szokták rajzolni a betlehemi mezőt az angyali jelenéssel, vagy a jászolt az imádók seregével, de Schäfer a közbeeső jelenetet rajzolja meg: „Menjünk el mind Betlehembe és lássuk meg-e dolgot, melyet az Ur megjelent nekünk.” Egy erdőből jönnek ki a pásztorok. A teli hold megvilágítja az elől jövőket. Egymás vállára hajtott fővel, sugárzó arccal, tilinkószóval mennek az ujelet, a betlehemi bölcső felé. Nem néznek hátra. Jó is! Mert hátul az erdő mélyén a fák árnyéka egy hatalmas nagy fekete keresztet alkot.

Ti is így mentek most ez ígéretes új élet szép bölcsője felé, egymás vállára hajtott fejjel, sugárzó arccal, s a reménység örömtilinkója ott dalol a szívetek mélyén. Előre néztek. Óh jaj, ne is nézzetek hátra: a nagy, a fekete kereszt ott leselkedik, hogy rázuhanjon e gyenge vállakra. A legjobban az szereti ezt a gyermeket, aki vállalja érte azt a keresztet, amely reá mint emberi sors szerint bűnben született gyermekre vár. Nézzetek fel a Golgotára! Ott van e gyermek keresztje, s rajta, ki feláldozá érte Magát; az Istennek fia.

Ennyibe került Istennek e gyermek számára adott ajándéka, s ezt vállalta érte az Úr!

Ott fog ragyogni e gyermek homlokán a drága kincs, Isten legnagyobb szerelmének csókja, tanítsátok meg értékére, neveljétek hitre, hogy élni tudjon vele és akkor gyenge vállát sohasem fogja feltörni a kereszt, mindig elég erős lesz a hordozására, s egykor dicsérni fogja ott fent azt, aki szerette őt, már akkor is, mikor még ő szeretni nem tudott.

Tyn.

Esketési beszéd.

— Filipp. I. 9—10. —

Boldogság Istene, örök nagy szeretet,
 Ki egybefűzöd az emberi sziveket,
 Oltárod előtt im' dobogó szívvél áll,
 Áldásodat kérve ez ifju jegyes pár.
 Szívükben szendereg a boldogság álma,
 Előttük virágos, sugaras a pálya,
 De áldásod nélkül szétfoszlik az álom,
 Add hát rájuk Isten, ezt kéri fohászom. Amen.

Testvéreim az Úrban!

Van-e szebb, boldogabb napja az emberi életnek, mint mikor boldogságtól dobogó szívvél, örömtől sugárzó arccal jelenik meg az ifju menyasszonyával az Úrnak szent hajlékában, hogy az ő szent oltára előtt elrebegeggyék egymásnak a hűség és szeretet boldogító ígéit? Van-e szebb ünnep ebben a rövid földi életben, mint két szerető szív holtig való szövetségkötésének szent ünnepe?

Életeteknek ez a legszebb napja, ez a legszentebb ünnepe derült reátok a mai napon az Úrban szeretett Testvéreim. Érzitek ezt, ugy-e? Óh, hogyan éreznétek, hogyan tudnátok! Hisz' azért jelentetek meg ünnepi mezben, ünnepi érzésekkel, örmrepeső szívvél itt az Istennek szent színe előtt.

És méltó a ti örömtők, méltó a ti boldogságtok. A boldogság kútfeje a szeretet és ez a szent érzelem a ti ifju szivekben felbuzogott, egymásra talált. Örömittasan száll fel szivek hálaérzelme, ajakitok hálaéneke a boldogság adójához, a szeretet örök kútfejéhez, mint az első emberpáré, valamikor régen, ott a boldog Édenkertben.

Érzitek, tudjátok, hogy a szerető szivek szövetségkötésén csak úgy van áldás, ha azt magától a boldogság adójától, a mennybéli szerető szent Istentől kéritek, s ezt érezve, ezt tudva, ezt akarva, jelentetek meg ez ünnepélyes órában az ő szent színe előtt.

Halljátok meg tehát testvéreim, mit mond az alapul választott szent ígékben az apostol: „És ezt is kérem, hogy a ti

szerelmek még jobban-jobban bővülködjék az esméretben és minden értelemben. Hogy megítélhessétek, amelyek különböznek az igaztól, hogy legyetek tiszták és botlás nélkül való futással siethettek mind a Krisztusnak napjáig."

Új életszakasz küszöbén állotok, testvéreim. Életeteknek ezt a szakaszt most már együtt fogjátok megfutni. És hogy ez a futás botlás nélkül való legyen reátok nézve, szívetek szerető érzelme mellett szükségetek van ismeretre és értelemre. Ezekben az ember sohasem gyarapszik eléggé. Minél tovább él ezen a földön, annál több ismeretre, annál nagyobb értelemre tesz szert. De szükség, hogy ez az ismeret és értelem olyan legyen, amelynek további pályafutásán méltó használt vehesse. S vajjon van-e más valami olyan ismeret, másnemű olyan értelem, amelynek az ember, a föld gyarló és erőtlen lakója, nagyobb hasznát venné, mint a vallásos ismeret, az odafel valóknak értelme? Óh nincsen, bizonyára nincsen! S ezt az ismeretet, ezt az értelmet különösen a mai világban oly igen elhanyagolják az emberek. A hitnek mennyei tűzét, az örök tökéletességnek isteni szikráját oly sokan homályba borítani igyekeznek manapság. De balga, dőre igyekezett ez. Enélkül nincsen, nem lehet boldogság e földön. Csak látszólagos jólét, hiú önámítás, csalóka ábránd.

Óh testvéreim, ne tartoztatok ti e képzelgő, balga emberek közé, akik egy szép napon mind bűnbánó szívvel-lélekkel kénytelenek beismerni bölcs Salamonnal: „Minden bölcsességnek és boldogságnak kútfeje az Istennek félelme és szeretete!” A hitnek mennyei szent lángja lobogjon fel már most a ti ifjú szívetekben, mielőtt még együttesen elindulnátok arra a nagy útra, amelyet úgy hívnak, hogy „élet”! Az Istennek félelme, akinek frigyetekre áldását kikérni ide jöttetek, szálljon a ti szívetekbe és vegyen ott maradandó lakást. Őt kerestek örömben, bánatban, őhöz fordultatok életeteknek mind derült, mind borult napjaiban! Az örömtők derült napjaiban hálaadó szívvel, a bánat borús idején esdő lélekkel s alázatos megnyugvással. Így aztán ismeretetek és értelmek mind jobban és jobban oly módon gyarapszik, hogy megítélhetitek, melyek különböznek az igaztól, tiszták és mentek lehettek minden világi káros örömtől és behatásoktól, melyek az igaz boldogság útjáról letéritek, amelyeknek botrányköveiben lábaitok megbotlanak. Az Istenbe vetett vallásos hit legyen koronája a ti lelki életeteknek és akkor az apostol szavai szerint botlás nélkül való futással siethettek mind a Krisztusnak napjáig. A világ sokszor csábít, le akar téríteni az igazság útjáról, amely boldogságra vezet, de ti, testvéreim, álljatok ellen evangéliumi keresztyén szilárd hittel csábításainak, s boldogságotok, amelytől dobogó szívvel most elindultok életeteknek új szakaszán, zavartalan leend e földön és végnélküli egykor az egekben.

Kedves vőlegény testvérem! Fiatalos szívvel, fiatalos hévvel, telve egymás iránti odaadó szeretettel léptek be a házasság szent berkébe. Egy fiatal, gyöngé nő köti hozzád sorsát, becsüld meg őt mindvégig azzal az odaadó szeretettel, amellyel most iránta viseltetsz. Az élet nem csupa örömnaptól áll, útja nem csupa rózsák között vezet, néha beborul fölöttük az ég, elsötétül a fényes nap, bajok, szenvedések, küzdelmek zúdulnak reánk. Mivé lenne ilyenkor a gyöngé nő, ha nem állana mellette erős védő karjával a férfi, hogy támogassa, vezesse őt a küzdelemben? Állj te mindenha, a sors minden változásai között szerető szívvel, védő karral hitvesed mellett!

Kedves menyasszony testvérem! Akit örömeid, bánataid osztályosává, élettársaddá választottál, szeresd te is mindvégig azt a férfit, odaadó, hű szerelemmel. Az élet küzdelmeiben, munkáiban övé a nehezebb, az erősebb rész. A küzdelmekben elfáradva, te állj melléje bátorítól, a bánat nehéz napjaiban vigasztalól, mint jóltevő angyala! Egymást mindvégig kölcsönösen szeretve, egymást segítve, egymásért és egymásnak élve, s a jó Istenről soha meg nem feledkezve, lesztek boldokok itt és az örökkévalóságban. Amen.

Imreh Samuel.

IV. Képek s idézetek a szentíráshoz.

1. Egy nyugalomba vonult népiskolai tanítótól kérdezték, hogy hosszú élettapasztalatu működése alatt, melyik volt hivatásának legérdekesebb mozzanatja. Mire a tanító a következő történetet mondotta el: Két kis testvérgyermek egyszer a malom mellett játszadozott. Játzás után beleültek a víz szélén egy teknőbe s a hullámok a teknőt s benne a két gyermeket belesodorták a tengerbe, melybe a folyóvíz torkollott. Este a szülők észrevették eltűnésüket, keresték őket, de nem találták. Reggel a hajósok megtalálták a csónakot s benne . . . csodák csodájára a két kis gyermeket is, kik mélyen aludtak. Ha felébredtek volna az ingatag kis teknőből menthetetlenül beleesnek a vízbe s elpusztulnak. A jó Isten megőrizte őket úgy, hogy mély álmot bocsátott szemükre. Az Úr lecsendesíti a tengert c. biblia-történetnek az iskolában felolvasása után a tanító az előbbi kis történetet mondta el, mely alkalommal a megmenekült gyermekek s ezek édesanyja is jelen volt. Ezután felhívta az összes gyermekeket „Téged Isten dicsérünk” kezdetű ének eléneklésére, melybe nagy kedvvel mindnyájan bele is kaptak, még az

édesanya is, azonban csakhamar valamennyien sirva fakadtak s az utolsó sorokat csak maga a tanító énekelte el. Ez volt működésének legérdekesebb és legmeghatóbb mozzanata.

(*Kr. Wochenbl.*)

2. A sokat emlegetett egyenlőségre nézve vonatkozással a szinpadi játszásra a következő hasonlatot olvastam. „Mielőtt a darab megkezdődne minden színész egyforma; azután elmennek a ruhatárba és az egyik királynak, a másik szolgának, majd ismét mások kereskedőnek, koldusnak; éppen úgy a színésznők közül egyik grófnőnek, a másik cselédnek öltözködik fel. Amíg a darab tart a királynak felöltözött király, a szolgálót öltött, szolgáló marad. Ha azonban a függöny legördül és a darabnak vége, ismét elmennek az öltözködőbe s levétvén ruhájukat ismét mind egyenlők, mint azelőtt. Éppen így van az életben való állások különbözőségével is. Mielőtt az élet megkezdődik minden ember egyenlő, mindenki gyámoltalan és az eredendő bűnnel terheltlen jön a világra s a fejedelem gyermekét éppen úgy kell táplálni és gondozni, mint a koldus gyermekét. De mihelyt a felruházkodás megkezdődik mindjárt szembe tűnik a különbség. Amíg ez élet tart mindenki azon legyen, hogy hűnek találtassék hivatásában és állásában. És ha az életnek vége, akkor jön a halál, mely csupaszra vetkőztet mindeneket s a sirban ismét mindenki hidegen és mozdulatlanul egyformán ott nyugszik úgy a király, mint a koldus teteme.”

(*Pank.*)

3. Ha a magot az asztalra teszem, ott látszólag élettelenül fekszik, ha azonban a szántóföldbe vetjük, hol a nap heve és az eső keresztül hat rajta, akkor csirázásnak indul s új életre kel. Így van a Krisztus igéjével is, a könyvben élettelennek látszik, ha azonban ez íge az emberi szívek talajában elhintetik és a küzdelem heve s a bűnbánat könnye hatol rajtuk keresztül, akkor életre kel és jó gyümölcsöket terem az örök életre. (Frommel.)

4. A bőjtői evangéliom kevés változtatással szintén úgy kezdődhetik, mint a múlt vasárnapi: Egy magvető kiment, hogy elvesse az ő magját és a mag az ő saját drága vére volt.

5. Tobolszk város temetőjében — amint egy orosz fogságból hazajött magyar katonától hallottam — egy szép fekete márvány siremléken e felirat volt „Pourquoi?” (= Miért?) Egy orosz orvos állította fel e sirkövet afeletti fájdalmában, mivel hét hónap leforgása alatt feleségét és három gyermekét elvesztette. Miért? „Mert nem az én gondolataim a ti gondolataitok” ... így szól az Ur! Ezs. 55, 8.

6. A világháboruban híres gorlicei áttörést a 82-ik magyar székely ezred s egy hozzájuk csatolt bajor-német ezred vitte keresztül. Az áttörésben mind fiatal katonák vettek részt, mert ezek nem engedték, hogy az idősebbek, kiknek otthon feleségük s gyermekeik vannak, élüket veszítsék. „A legnagyobb szeretet az, ki életét adja barátjáért” ... (Ján. 15, 13.)

V. Lelkész teendői. Egyházi és iskolai Élet.

Reggeli levél.

A magyar földbirtokreform.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

Mult leveleimben az evangélizálásról és a magyarosításról, most pedig a magyar földbirtokreformról akarok röviden írni.

Amint minden a világon, úgy a föld is, mely a népek s nemzetek megélhetésének anyagi eszköze, idővel — különösen, ha az nemes céljának meg nem felel — reformálásra szorul. A magyar föld, a magyar nemzet rovására, oly helytelen és igazságtalan eltorlódásokat szenvedett, melynek égető szükséglete volt az 1920 : 36. t.-c. és azt kiegészítő földbirtoknovella megalkotása.

A földbirtokreformot a háboru érlelte meg és siettette.

A háboru, népek forradalma. Népek forradalma, földek forradalma és eltorlódása. Amikor a reánk kényszerített háboruban a küzdelem a tetőpontját érte el, midőn honvédeink messze a hazától idegen földterületekért szinte emberfeletti véres harcokat vívtak, akkor azt gondoltam: Uram Isten mi lesz itthon a mi drága anyaföldünkkel? S mikor a földbirtokreform föntidézett törvénycikkéről még szó sem volt, én, — a háboru utáni birtokeltorlódásokat, földelosztást sejtve — hazafiúi aggódó szívvvel, 1917 aug. elején, egy kis memorandumszerű magánlevelet voltam bátor Magyarországra akkori miniszterelnökéhez, a később martírhalt, — Gróf Tisza Istvánhoz intézni. Ebben a levélben, — vármegyénkben éppen akkor, egy nagyobb földbirtok felparcellázása s eladása hatása alatt is — ama tiszteletteljes kérelmemet terjesztettem elő, hogy a magyar kormány szerezze meg az eladandó és a háboru után netán felosztandó birtokokat s azt *kizárólag* a magyar nemzet helyreállítására, *magyar nemzetvédelmi célokra* fordítsa. Ilyen nemzetvédelmi célok volnának a magyar hazafiaságot tanúsító valláserkölcsei testületek, iskolák támogatása, hazafias tanítók s tanintézeteknek bő javadalmakkal ellátása, minden községben felállítandó magyar állami *ovoda* részére földterületek kihásitása; és miután — dacára évszázados loyális törvényeinknek, — a nemzetiségeink — különösen egyes felbujtók áskálódásai folytán, — egyenesen magyar ellenes magatartást tanúsítanak, nagyon óhajtottam, hogy nemzetiségi vidékeken az állam által megvett földterületekre józan, szorgalmas *magyar családokat telepítsenek le*.

Soraimra választ nem is vártam. Ime azonban pár nap múlva gróf Tisza Istánné kegyelmes asszonytól a geszti kastélyt ábrázoló szép képeslapot kaptam, melyben azt írja, hogy sajnálja, hogy kedves férjeura nincs itthon, a háború őt is a harctérre szólította, de a levelet oly fontosnak tartja, hogy elküldötte azt utána a frontra. Nem is telett bele egy hét, a frontról kapok egy rózsaszínű tábori lapot, mely válasz volt levelemre s amelyet a Miniszterelnök Ur, mint huszárezredes, sajátkezüleg ceruzával írva, hozzám intézett.

E levelezőlap külső oldalán ez állt:

„*Tábori Postai Levelező-lap.*

Feladó: Tisza ezredes 2. H. h. e. 433. Tp.

Ezután jött alulírott címe. Majd a levelezőlap másik oldalán ezt olvashatjuk:

1917. VIII/21. 9-én kelt, a harctéren most vett hírek kapcsán értesitem urat, hogy az abban említett ügyel hazamenetelem után (tán okt.-ban), szívesen fogok foglalkozni. Egyébiránt kétségtelennek tartom, hogy a vásárlót is hasonló intenciók fogják vezetni. Tisztelettel. Gróf Tisza István."

A harctérről kapott egyéb levelek közt, ereklyeként őrzöm e sorokat, melyek gróf Tisza István megértő, nemes szívéről tesz tanubizonyságot. Sainos, tragikus halála miatt, nem foglalkozhatott a földbirtokpolitikával, mely magyar nemzetvédelem tekintetében bizony nélkülözötte az ő nagy elméjét és bölcs irányítását.

Nem akarok itt tisztelt Szerkesztő Ur, reámutatni a földbirtoktörvény egyes hiányaira, a birtokbavétel, a többtermelés, a hitel nehézségeire, célom csak az, hogy pár szóval megjelöljem azt, hogy egy magyarhoni evangélikus lelkésznek s tanítónak a földbirtokreform terén mi a kötelessége:

a) Be kell szereznie, tanulmányozni és ismerni kell az 1920 : 36. t.-c.-et a földbirtoknovellát (Földbirtoktörvény s novella végrehajtási utasításokkal Athenaeum kiadása 119.000 K.) s ezekkel kapcsolatban kiadott elvi jelentőségi határozatokat, hogy ezeket egyháza, iskolája, népével szemben, — mindig a törvény keretein belül — okosan és céltudatosan alkalmaztassa. Ismernie kell a rendes lelkészek (sajnos filiák részére lelkész-ségek szervezésére, új iskolák, ovodák létesítésére nincs cím) s tanítók javadalmi földjeire vonatkozó törvényszakaszokon kívül ama pontot is, mely kimondja, hogy: „Az állam részére megszerzett ingatlanok az O. F. B.-nak teljes ülésében hozott határozata alapján, kivételes esetekben közérdekű, gazdasági, közegészségügyi, közoktatásügyi intézmények létesítésére is fordíthatók”, és a kissé későn 3762/922. sz. a. megjelent ama rendelkezetet, hogy: „az eljárás kiegészítésénél, illetve folytatásánál figyelem fordítandó arra, hogy vannak oly fontos *nemzetfejlesztési* szempontok, melyek kiegészítést várnak. Ha igen úgy

ezek tüzetesen megállapítandók s azok méltányos, de nem túl sok kielégítéséről gondoskodni kell".

b) Megfelelő praktikus és lehetőleg magyar stílusú házak felépítési terve, *anyagbeszerzés* és *hitel* kieszközlése végett a lelkész, a járási, megyei gazdasági felügyelőségek útján, adjon be egy bélyegtelen kérvényt a földművelésügyi minisztériumhoz.

c) Olcsó vetőmag, gazdasági gépek beszerzése, falusi népkultúra fejlesztése végett alapítsa meg a tanító a Gazdakört. A belügymin. 77.000/922. sz. II. A. p. sz. értelmében Gazdakör alapításkor a megalakulás jóváhagyása végett: 1 Belügyminiszterhez folyamodvány, 5 drb. alapszabály, 4 példányban megalakulási közgyűlési jegyzőkönyv, 3 példányban tagnévsor terjesztendő fel. Folyamodványra 20.000 kor., minden mellékletre külön-külön 2000 kor. okmánybélyeg teendő s a főbíró útján adandó be.

d) Vitézi telkek adományozásakor, akkor, mikor hitsorsosaink házhelyhez, földhöz jutottak, a községi ünnepély mellett, *hálaadó istentisztelet* tartassék (melyre az előjáróság, a földbirtokos kinek földrészlete kihalasított is meghívandó) s különösen nemzetiségi vidéken a nem magyar ajkuakat, — kik ebből a megcsonkított haza földjéből is részesültek (bezzeg ellenségeink földbirtokpolitikája nem oly loyális!) — ne mulassza el illetékes lelkészük s tanítójuk (ez utóbbi a tanulókat is) figyelmeztetni arra, hogy úgy mint eddig, ezután is, sőt kétszeres hálával legyenek a magyar nemzet iránt, s *nyelvileg érzelmileg végre legyenek őszintén eggyé a magyarral*. Így lesz ez a magyar földbirtokreform valóban áldás forrásává az egész országra s népre nézve.

Maradtam Szerkesztő Urnak kész. hive:

Predikátor.

VI. Törvények és rendeletek,

1. 62.130/1924/II. sz. V. K. M. Felmerült eset kapcsán, tudomás és mihez tartás végett közlöm, hogy az 5175/1896. B. M. sz. elv. jel. határozat d) p.-nak helyes értelme az, hogy a házasság bírói felbontása esetén, a házastársak között a gyermekek vallása iránt létrejött megegyezés, a jövőre nézve hatályát veszíti, vagyis, ha a felek újból házasságot kötnek egymással, a korábbi megegyezés hatálya az új házasságból származó gyermekek vallására nem terjed ki. A multa nézve, vagyis a fel-

bontott házasságból született gyermekekre nézve azonban a megegyezés nem veszíti hatályát a házasság felbontása folytán s a szóban levő elvi jel. határozatnak nem is lehet ily értelmet tulajdonítani, a minthogy is ez nyilvánvaló ellenmondásban is volna az 1894 : 32. t.-c. rendelkezésével.

2. 244.910/1924. B. M. r. Az 1924 : VII. t.-c. 25. §. szerint kihágást követ el az, aki a földöz juttatható személyektől a maga számára akár előleg, akár költségbiztosítás, akár munkadíj címen pénzt szed be azzal az ígérettel, hogy javukra valamely földbirtokra megváltási eljárást kezdeményez, avagy részükre haszonbérletet eszközöl ki. Ily kihágás az 1920 : 36. t.-c. 97. §-a alapján büntetendő s a kir. járásbíróshoz tartozik.

3. 247.000/1924. B. M. A hősök emlékének megőrkítését az 1917 : VIII. t.-c. teszi kötelezővé. Panaszok miatt a HEMOB. működését megszüntettem s elrendelem, hogy az emlékművek a művészi követelményeknek s a község anyagi erejével arányban állók legyenek. Az emlékmű elkészítési tervét a községi előlj. jóváhagyás végett mindenkor a törvényhatósághoz köteles felterjeszteni Felvilágosítással Dr. Tersztyánszky Jenő belügymin. osztálytanácsos szolgál.

4. 96.950/1924. F. M. Almamoly (*Carpocapsa pomonella*), gyümölcspenész (*Monilia*), varasodás (*Fusicladium*) és a bábaszilva (tárkaszilva *Taphrina pruni*) elleni védekezést hatósági felügyelet alá helyezi. Minden birtokos a hatósági intézkedést betartani köteles. Ha nem tartja be, a községi előlj. az illető költségére végezteti el a védekezést.

5. 8000/1924. P. M. O. F. B. útján földbirtokpol. célokra átengedett vagyonváltáságföldek juttatásánál irányadó feltételeket lásd Belügyi K. 1924. 57. sz.

6. 234.240/V. 1924. B. M. Anyakönyvi kivonat kiállítás díja 2, **családi értesítő** — tekintet nélkül a bejegyzett adatok számára — 5 aranykorona értéke. Akár felekezeti, akár áll. anyakönyvvezető által rávezetett záradékért 1 aranykor. érték állapítatik meg.

Elvi jel. közig. bírósági határozatok:

a) (1909. XI. t.-c. 38. §.) Rét utáni földadó árvizkár címén való élengedésének nem akadálya az a körülmény, hogy a rét ártérben fekszik. (4583/924.)

b) (1922. XXII. t.-c. 2. §. 1. p.) A lelkészek részére bérfizetés nélkül átengedett természetbeli lakásoknak adómentességét nem szünteti meg az a körülmény, hogy a lakást használó lelkész esperességi minőségében másodfoku egyházi hatóságot is gyakorol. (4192/1924.)

c) (1914. XLIII. t.-c. 53. §.) Feltételesen illetékmentes okirat illetékéért az felelős, a ki az illetékkötelezettséget megállapító használatba veszi. E felelősség alól nem szabadul azon

a címen, hogy az okirat nem volt az ő birtokában. (Közig. bír. 758/1924.)

d) Az ált. forgalmi adónak átalányösszegben való megállapítására irányuló kérelmet tartalmazó beadvány bélyegköteles. (816/1924. sz.)

—:—

Baranyavármegye Gazdasági Egyesület Pécs a gyümölcs-termelőknek a következő **Kiskátét** adta ki:

1. Kérdés: Hogyan irtsuk a gyümölcsfákat pusztító férgeket?

Felelet: Permetezze gyümölcsfáit lombhullás után **ENDÁVAL** a rovarkártevők ellen.

2. K.: Mit tegyünk a vértetvek ellen?

F.: Az Enda permetezés után kenjen be minden sebhelyet, vértetűfészket **ALMOLÁVAL** és nem lesz többé a vértetűvel baja.

3. K.: Meg lehet-e a gyümölcs varrasodását és rothadását akadályozni?

F.: A gyümölcs varrasodását, keményedését, rothadását penészgombák okozzák, pl. a **Monilia**. Ez ellen használjon **Sulfarolt** permetezésre.

4. K.: És a piszke lisztharmatja ellen?

F.: Permetezze télen s tavasszal a bokrokat **Sulfarollal**.

5. K.: Lehet-e a gyümölcs férgesedése ellen védekezni?

F.: Elvirágzás után mindjárt permetezze kis fejlődő gyümölcsét **Arzolá**-val.

6. K.: Van-e levéltetvek ellen irtószer?

F.: Minden levéltetvet, az üvegházi s szobanövényeken élősködőket is elpusztítja a **Thanol**.

7. K.: Sokba kerül a gyümölcsfák ápolása?

F.: 3—4 kgr. gyümölcs árát szánjon rá, busásan megtérül költsége s fáradsága. 10 fára kell 5 kgr. **Enda**, 1 kgr. **Almola**. Kérjen fönti egyesülettől ismertetőt s árajánlatot.

A hernyó, vértetű s almamoly elleni védekezésre nézve részletes utbaigazítást a m. kir. Rovartani Allomás (Budapest, I., Kitaibel Pál-u. 1.), gyümölcspenész, varrasodásra nézve m. kir. Növény- és Kórtani Allomás (II., Debrő-út) is ad. Ugyanitt a szállítási s vételár költségek előzetes beküldésével a védekezésre vonatkozó kiadványok is megszerezhetők. Eszközök, védekezési anyagok: Gyógy- és Ipari Növényforg. Iroda (Bpest, Lónyai-u.) is eszközölhetők.

VII. Szerkesztői üzenet.

Többeknek, kik e lap megindítása után üdvözlő és bátorító soraikkal felkeresni szivesek voltak, ezután mondok köszönetet. — *V. Gy. esperes*. Hálásan vettem szives tudósítását, hogy esperessége minden lelkésze kész ez egyedüli magyar evangélikus gyakorlati egyházi lapot előfizetésével s szellemi termékeivel támogatni. Az előfizetést azt hiszem mindenki be is küldte, másfél hónappal előre dolgozni azonban nehezen akarnak. — *G. A. Székfur*. Köszönet az átutalt összegért is. A lapot küldeni fogom tovább is cimedre. Cikkeidet várom. A jelzett folyóiratot nem ismerem. — *K. L.* Az „Irodalom” cím alatt csak a Lelkipásztor szerkesztőségéhez beküldött könyveket ismertetem. — *H. J. Veszprém*. Még idejében jött. Máskor is szívesen látom, csak 1½ hóval korábban kérem a kéziratot, mint az az ünnep, amelyre a beszéd vonatkozik. Köszönet s üdv! — *B. J. Szentés*. Bőjt 1. vas. beszéd Máté 4, 1—11 alapján, a február 23-án a nyomdából kikerülő márciusi számban jönni fog. Törekvő uttörők munkáit is szívesen vesszük. — *V. J. Sárvár*. A kért vallástani könyveket elküldöttem. Üdv! — *Előfizetést dec. 15-től beküldött* (új előfizetők): Ev. lelkészi hivatal: Felsőszakony, Ujmalomsok, Pápa (Gyurácz ny. püspök), Hernádvécse, Tokaj, Keszőhidegkut, Nagygeresd, Ráczkozár, Nagybábony, Felsőpetény, Pápa, Órimagyarósd, Nagyszokoly, Pusztaaszentlászló, Péteri, Ujcsanáros, Balassagyarmat, Majos, Csömör, Pécs, Surd, Szentés, Mezőtur, Nagyszénás, Szend, Vése, Kővágóórs, Vác, Sárszentmiklós, Szarvas, Vanyola Fancsal, Sur, Maglód, Dunaegyháza, Bezi, Ujdombóvár, Hódmezővásárhely, Nagybánhegyes, Irsa, Nagybarátfalu, Bokod, Farád, Acsa, Tápiószéle, Ózd, Pítvaros, Kíssomlyó, Iharosberény, Kömlőd, Pusztaföldvár, Arnót, Székesfehérvár, továbbá: Rácz Sándor s. lelkész Meszleny, Tomcsányi László s. lelkész Budapest, Menyhár István s. lelkész Zalaegerszeg, Ev. tanító hiv.: Rábafüzes, Vérteskéthely, Hévizgyörk, Hács, Tokorcs.

Csekklapot e számhoz mellékeltem s kérem az előfizetés megújítását.

„*Passionsgottesdienst am Charfreitag und Osternachmittag*” 31 oldalas kis német nyelvű füzetből még kapható e lap szerkesztőjénél darabja 10.000 kor., 20 drb. à 5000 kor.-ért. Szerző Jézus szenvedése s a feltámadás történetét, több szakaszra osztva, megfelelő énekekkel állította össze. — Nagypéntek délután az első, husvét délután a második részt olvassa fel az oltár előtt s az egyes bibliai szakaszok után a gyülekezet egy-egy énekverssel felel. A délutánokon predikáció nincsen. — Szerző már több mint 10 éve bevezette e passiót, a szekták megtörésére alkalmas, a templom zsufova van. A kis passiói füzetet, énekeskönyvükbe beletéve, a hívek elhózzák s abból énekelnek. Ha elég jelentkező volna — megemlítvén a példányszámot, — nagypéntekre kiadnám magyarul is.

A „Hangya” Termelő Értékesítő és fogyasztási Szövetkezet A Magyar Gazdaszövetség Szövetkezeti Központja,
BUDAPEST, IX. Közraktár-utca 32–34. sz.

A gazdasági megerősödésnek, a földművelés és kisipar boldogulásának, az ország régi erejében való talpraállításánál legbiztosabb eszköze a szövetkezeti szervezkedés.

A „Hangya” központ alaptőkéje jelenleg 17.000.000 korona.

A „Hangya” szövetkezetek száma Csonkamagyarországon 19.0.1924. évfolyamán a „Hangya” szövetkezeteknek szállított gazdasági és háztartási cikkek értéke 550.000.000 korona.

Magyarország megújulásának és gazdasági függetlenségének tesz szolgálatot minden magyar, aki „Hangya” üzletrészeket jegyez. Egy dró üzletrész 12.000 korona.

Kormányrendelet értelmében a „Hangya” központ a szövetkezetek útján áruelegetéseket is elfogad tagjaitól, könyvecskék ellenében, a legkedvezőbb kamatoztatás mellett.

Folyószámlabetéteket is elhelyezhetnek a tagok, a Hangya központnál igen kedvező feltételek mellett. Hosszabb időre lekötött összegek után magasabb kamat jár.

A tagok idegen pénznemekben fekvő lőkéit megőrzésre átveszi a „Hangya” központ s utánuk előnős kamatot fizet.

Hamerli József

vasnagykereskedő

Pécs, Király-utca 9. szám alatt.

Telefonszám 3. és 888.

**Cement, betonvas,
vasgerendák.**

Konyhafelszerelések.

*Épület vasalás. :: Kertészeti
cikkek. :: Mezőgazdasági gé-
pek, gépolaj, gépszir, S K F
golyós csapagyak.*

Tejgazdasági felszerelések, gépek.

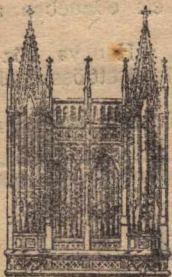
RIEGER OTTÓ

ORGONAGYÁR
BUDAPEST,

X., SZIGLIGETI-U. 29. SZ.
(Rákosfalva). Tel. J. 93—45.

UJ

ORGONAKAT,
valamint hom-
lokat-sipok
szállítását és
orgonajavítá-
sokat mérsé-
kelt árban,
szakszerű és
művészi kivi-
telben elvál-
lalunk.

Futász János

óras- és ékszerész

Pécs, Irgalmas-u. 2.

Karika gyűrűk

nagy választékban, divatos min-
táiban. Arany, ezüst ékszerek,
valamint arany, ezüst nikkél
és acél zsebórák. Fali és éb-
resztóórákban nagy raktár. Régi
ékszertárgyakat, avagy törtara-
nyat és ezüstöt becserelek, vagy
magas áron beváltok.

Zsoldos tanintézet!

az ország legrégebb közép-
iskolái előkészítő intézete. A
legjobb sikerrel készít elő
magánvizsgákra, érettségire.

Összefoglaló tankönyv

a középiskola négy alsó osztá-
lyának teljes tananyaga két
kötetben.

Algebra és geometria

a középiskola teljes tananyaga oly-
módon feldolgozva, hogy tanár nél-
kül is megtanulható.

Megrendelhetők: Budapest,
VII. Dohány-utca 84. szám.

Telefon József 124—47.

Államgépgyári

gőzcséplőkészletek,
„Astra” gőzcséplőkészle-
tek, szalmakazalozók,
Lóherefejtők stb, stb.

és az összes mezőgazdasági
munkálatokhoz szükséges leg-
jobb gyártmányú mezőgazdasági
gépek és eszközök u. m.

ekék, vetőgépek, boro-
nák, fűkaszálók, arató-
gépek, répa és szecska-
vágók, darálók, mor-
zsolók, rosták stb.

állandóan raktáron vannak.

Ajánlatokkal és felvilágosítások-
kal készséggel szolgál

A Magyar Kir. Államvasutak
Gépgyárának Vezérügynök-
sége Budapest.